Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisori nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitu!
Birourile de anunciuri:
Brașovu, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescu în Viena *Rudolf'u Mosse, Haasenstein & Vogler (otto Maas), Henrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Prețulu inserțiuniloru: o seriă garmondă pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĚRU DE DUMINECĂ)

„Gazeta" ese în fiecare
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unu anu 12 fl., pe șése luni 6 fl., Pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unu anu 40 franci, pe șése luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentulu pentru Brașovu:
la administrațiune, piața mare Nr. 22. etagiulu I.: pe unu anu 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unu anu 12 fl. pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unu esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 bani.
Atâtu abonamentele câtu și inserțiunile suntu a se plăti mainte.

Nr. 69.—Anulu LIII. Brașovu, Dumineca 25 Martie (6 Aprilie) 1890.

Nou abonamentu
la
„GAZETA TRANSILVANIEI".
Cu **1 Aprilie 1890** stilu vechiu se deschide **nou abonamentu** la care invitămu pe toți amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețulu abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl. pe șése luni 6 fl., pe unu anu 12 fl.
Pentru România și străinătate: pe trei luni 10 franci, pe șése luni 20 franci, pe unu anu 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Dumineca:
Pentru Austro-Ungaria: pe anu 2 fl. pe șése luni 1 fl.
Pentru România și străinătate: pe anu 8 franci., pe șése luni 4 franci.
Abonarea se póte face mai ușoru și mai repede prin **mandate postale.**
Domnii, cari se voru abona din nou, se binevoéscă a scrie adresa lămuritu și a arăta și posta ultimă.
Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei".

Brașovu, 24 Martie st. v.

Nedreptatea ce s'a făcutu gimnasiului românu din Beiușu de cătră ministrulu de instrucțiune ungurescu prin ordinațiunea, care impune limba maghiară ca limbă de propunere în cele patru clase superióre ale gimnasiului, este atâtu de vědită și strigătóre la ceru și tótă acésta tristă afacere a cășunatu atâta neliniște și amărăciune Românilorů în tóte părțile, încâtu acum sêmte și d-nulu Csaky trebuința de a'și justifica fapta înaintea opiniunei publice atâtu de multu turburate.

Acésta o face ministrulu pe cale diaristică semi-oficiósă prin aceea, că publică în foile guvernamentale unu articulu-comunicatu identicu, dreptu rĕspunsu la cele ce s'au scrisu în „Gazeta Transilvaniei" privitoru la cestiunea din vorbă.

Astfelu vedemu în „Hermannstädter Zeitung" din Sibiiu dela 1 Aprile a. c. Nr. 75, precum și în „Kolozsvar" din Clușiu dela 1 Aprilie Nr. 75 unulu și acelașu articulu, care are de scopu de a „rectifica" cele scrise în Nr. 26 alu „Gazetei Transilvaniei" din anulu curentu, în apelulu adresatu clerului diecesei oradane române greco-catolice.

Nu voimu astădi sĕ analisămu cuprinsulu acestui comunicatu oficiosu. Acésta o vomu face după ce vomu culege tóte datele, de cari mai avemu lipsă. Deocamdată vomu vorbi numai în genere despre spiritulu și despre ideile articulului, prin care foile guvernului facu zadarnica încercare de a dovedi, că tocmai d-lu Csaky, care ne-a lovitu, a lucratu correctu și că dênsulu stă pe basa dreptului în cestiunea gimnasiului din Beiușu, ér noi cari suntemu loviți, nu numai că n'avemu nici o dreptate de a ne plânge, dèr mai suntemu încă pe deasupra și rĕutăcioși și voimu numai sĕ înșelămu opiniunea publică cu neadevĕruri.

Maghiarisatorii din diua de adi suntu fórte iscusiți în a afla nodu în papură, când e vorba a lovéscă în școlile nóstre, în limba și în cultura nóstră.

Acésta o scimu noi toți fórte bine și nu mai era nicidecum de lipsă sĕ vină foile guvernamentale și sĕ ne convingă, că d-lu Csaky a aflatu nodu în papură și în afacerea gimnasiului din Beiușiu.

Articululu oficiosu, pentru a apĕra pe contele Csaky, aduce înainte că ministeriulu de instrucțiune, décă ar fi voitu sĕ procédă cu tótă asprimea, putea sĕ omóre până acum gimnasiulu din Beiușu adecă sĕ-lu închidă, dér l'a lăsatu sĕ mai trăiască mărginindu-se a introduce limba de propunere maghiară în cele patru clase superióre.

Dér stat'amu noi vr'odată la îndoiélă, că guvernulu, după ce odată a apucatu pe cărarea volniciilorů putea sĕ mérgă și mai departe, decum a mersu? Ce nu póte face puterea brutală, mai alesu când ea se află în mâna unoru ómeni pătimași?

Unde rĕmâne însĕ dreptulu și dreptatea, unde rĕmâne autonomia bisericéscă și școlară garantată prin legile ungurescí, unde e libertatea de instrucțiune a poporului românu?

La aceste întrebări articululu oficiosu nu ne scie da nici unu rĕspunsu. Puținu își sparge capulu d-lu Csaky cu cestiunea, că óre li se face dreptate Românilorů după lege orí nu. Lui îi este numai de aceea sĕ asigure pretinsulu „interesu vitalu" alu statului, care ar cere dela toți „învĕțarea limbei maghiare."

E lucru firescu prin urmare, că în asemeni împrejurări ministrulu ungurescu de instrucțiune numai la aceea nu se va puté gândi de a înființa din visteria statului și vr'o școlă mediă cu limba de propunere română.

In articululu din „Gazetă" 'i s'a fostu imputatu adecă guvernului ungurescu, că n'a înființatu până acuma nici o școlă românéscă mediă, cu tóte că acésta o pretinde chiar legea din 1868. Și ce rĕspundu la acésta foile guvernamentale? N'a înființatu guvernulu o asemenea școlă, pentru că n'a fiatu de lipsă până acuma.

A aflatu însĕ de lipsă a alunga limba de propunere română dintr'unu gimnasiu românu, înființatu din bani românescí — pentru Românii cari locuescu acolo în Bihoru în masse compacte!

Cum sĕ tălmăcimu acésta purtare a ministrului Csaky, care nu numai că nu ne dă nimicu din ceea ce ni se cuvine după lege, dér și din ceea ce avemu ne mai ia?

Acum sĕ vedeți lucrulu naibei! D-lu Csaky începe sĕ caute nodulu în papură și legându-se de litera actului fundationalu, susține că în acesta nu e vorba ca limba de propunere sĕ fiă cea română.

Insĕ pe acele timpuri, când fericitulu Vulcanu a fundatu acelu gimnasiu limba de propunere era în tóte școlile cea latină. De ce adi școlile ungurescí fundate pe atuncí au tóte limba de propunere maghiară și de ce sĕ nu aibă și școla română din Beiușu înființată pentru Români limba de propunere română?

Dér, dice ministrulu, dela 1844 încóce a fostu câtva timpu introdusă în modu forțatu și limba maghiară ca limbă de propunere în gimnasiulu din Beiușu. Ei bine, așa a fostu introdusă câtva timpu sub absolutismu și limba germană. Póte însĕ óre acésta schimba destinațiunea, caracterulu adevĕratu și dreptulu de limbă alu școlei, care întrunesce tóte condițiunile prevĕdute în legile esistente? Unde ar mai rĕmâné atuncí urmă de dreptu și de libertate constituțională?

Insĕ cum amu disu, nu voimu sĕ întrămu adi în amĕnuntele articolului oficiosu, care ia în apĕrare fapta ministrului Csaky. Ajunge că l'amu caracterisatu arătându, că tóte pretinsele dovedi ce le aduce în potriva celorů scrise în „Gazetă", cadu de sine față cu afirmarea, prin care cei dela putere vréu sĕ dică cu alte cuvinte:

„Puteamu sĕ vĕ nimicimu de totu școla din Beiușu și totuși amu lăsat'o sĕ mai trăiască cu limba maghiară. De ce mai strigați dér că vĕ facemu nedreptate?"

Românii sciu ce va sĕ dică

FOILETONULU „GAZ. TRANS."

Poesii poporale.

(Din Nădlacu, comitatulu Cianadului)

Frunda verde soldi de pesce,
Vai de cela ce iubesce,
Că nici móre, nici trăesce
Numai câtu se nĕcăjesce.
Se bate cu gândurile
Ca apa cu țermurele.

Frunda verde ca iarba,
Rea bŏlă e dragostea
Celui ce n'o sci purta,
Că-'i e grea ca și pétra;
Dér la celu ce-i sci rêndu
I-e ușóră ca gându.

Mândra mea cându-i în jocu
Tótă arde, tótă-i focu;
Déră eu pe lângă ea
Nu mai sciu de tréba mea,
Sarŭ și cântu și mai descântu
Și-o sĕrutu din cându în cându.
Și-o mai strîngu la sînu meu,
Până vĕdu că ardu și eu.
O, de-așĭ arde ca și focu
Sĕ'mi remâie numai locu;
Sĕ n'o vĕdu că e mirésă
Și c'o duce 'n altă casă.
Dér eu ardu ca și-o lumină.
Ce o ține ea în mână;
Ea m'aprinde, ea mĕ stînge,
Ea mĕ ride, ea mĕ plânge;

Mândruliță, gură dulce!
Chiamă-'mi doru sĕ se culce,
Că de-aséră-i totu pe-afară
Și mĕ temu sĕ nu-lu pierdu éră,
Că-i prea gingașu, desmerdatu,
Totu la sînu a fostu dedatu,
Intre flori de trandafiri,
Lângă buzele subțiri.
—Ba eu bade bădișoru,
Nu mĕ prindu de alu tĕu doru,
Că de totu e înfocatu
Și mĕ arde 'nflăcăratu.
Dér de vréi sĕ ți-'lu alinu,
Și sĕ'lu punu la alu meu sînu,
Nu'lu trimite singurelu,
Vină bade tu cu elu.

Cine n'are numa-unu doru
Trăiesce'n lume ușoru.
Eu am două doruri grele:
Dorulu meu și-alu mândrei mele,
Și trăiescu cu multă jele.

Pe ulița cu podele
Merge dorulu mândrei mele.
Așa merge de ferbinte,
Că de-așĭ sta 'n locu m'ar aprinde;
Am norocu, că mergu, nu stau,
De dorulu mândrii nu dau.

Birăița nóstră-i dómnă
Până colé de cu tómnă.
Birĕulu nostru'i jupânu
Până'n postulu lui Crăciunu.
Bate vêntulu tuleulu
Haid' sĕ țipămu birĕulu.
Pe birĕu nu'lu vomu țipa
Că-i bună birăița.

Deie-'ți Dumnedĕu birău:
Doi-spredece boi cu córne,
Pruncii sĕ-'ți móră de fóme;
Șése carĕ ferecate,
Șése coșuri cu bucate
Pruncii sĕ-'ți móră 'n cetate.
Bată-te focului birĕu
Cum mai scosu din satulu meu.
Nu mai scosu cându am fostu micu
Ci mĕ scoți cându-'su voinicu.
Nu mai scosu cându am suptu țîță
Dér mĕ scoți când am drăguță.

Culese de **Arcadiu Crêsnicu.**

Documente istorice

despre starea bisericéscă a Românilorů.

Periodulu II.

Starea bisericéscă a Românilorů după desbinarea de biserica Romei până în diua de adi.

III.

In restimpulu câtu au folositu Românii literile cirile, limba lorů s'a abătutu în câtva dela etimologia latină, și prin comuniunea cu Slavii în ceremoniele bisericescí, s'au vêrîtu în limba română multe cuvinte și espresiuni slavone; ba prin suprematisarea Slavilorů și a Grecilorů până în secululu alu XVIII s'au folositu de limba slavonă și grecéscă în celebrarea cultului dumnedeescu.

In secululu alu XVII preponderându, religiunea calvină în Transilvania, Principele Transilvaniei, Georgiu Racoți alu II-lea, voindu sĕ tragă pe Români la religiunea calvină, la anulu 1643 înființă o tipografiă română și lăsă sĕ se traducă și tipărescă cărțile bisericescí românesce din limba slavonă cugetându, că décă Românii vorů înțelege limba lorů în biserică mai ușorů îi va trage la religiunea calvină; lăsă totodată sĕ se

acestŭ soiu de graţiă ungurescă, suntŭ păţiţi şi sciu ce sórte îi aştéptă, décă îşi vorŭ răzima viitorulŭ întrînsa, sciu că unŭ poporŭ numai prin limba şi cultura lui póte trăi, suntŭ conscii de sfântulŭ lorŭ dreptŭ şi de aceea suntŭ şi hotărîţi a şi'lŭ apéra.

Şi Dumneḑeu le va ajuta!

Afacerea gimnasiului din Beinşŭ.

In causa gimnasiului din Beiuşŭ s'a pornitŭ o mişcare fórte îmbucurătóre. In 27 Martie mai mulţi preoţi zeloşi **sătmăreni** au ţinutŭ o conferinţă în Careii mari, care a enunţatŭ, ca **clerulŭ şi poporulŭ din diecesa Oradiei-mari sĕ între în acţiune în cestiunea gimnasiului din Beiuşŭ** şi au hotărîtŭ, ca în ḑiua de 24 Aprilie st. n. a. c. sĕ se întrunéscă tóte 8 protopopiatele Sătmărene într'o *conferinţă generală*, ér până atuncia fiă-care protopopiatŭ sĕ-şi dea părerea, décă voesce ca adunarea sĕ fiă în Careii mari, orî în Satulŭ mare. Maioritatea va decide.

Protocolulŭ conferinţei este subscrisŭ de următorii domni: **Ciriacŭ Barbulŭ**, vicarŭ foraneu; **Ioanŭ S. Sĕlăgianu**, protopopŭ; **Gabrielŭ Lazarŭ**, protopopŭ; **Georgiu Şuta**, parochŭ; **Ignaţiu Pazuchaniciu**, parochŭ; **Vasiliu Leşianu**, parochŭ şi profesorŭ p. o. emeritŭ; **Georgiu Mureşianu**, cooperatorŭ şi not. conferinţei.

* * *

Bărcăuanii din Bihorŭ nu vréu sĕ rĕmână îndĕrĕtulŭ Sătmărenilorŭ; de aceea au ţinutŭ şi ei în 30 Martie n. o conferinţă despre care ni se raportézĕ următórele:

Clerulŭ tractului de Bărcău, din diecesa Oradiei-mari, întrunindu-se într'o conferinţă districtuală, la 30 Martie a. c., după ce a desbătutŭ mai multe cestiuni, cari nu suntŭ de interesŭ generalŭ, a decisŭ unanimŭ, ca din incidentulŭ atentatului ce s'a făcutŭ în contra gimnasiului superiorŭ de Beiuşŭ, *sĕ se compună unŭ memorandŭ care sĕ se aştérnă Ilustrităţii Sale Domnului Episcopŭ diecesanŭ.* Pentru redigearea acestui memorandŭ, numita conferinţă a alesŭ 3 membri din colegiulŭ sĕŭ, în persónele domnilorŭ: Mihailŭ *Ciurdariu*, protopopŭ, Stefanŭ *Creşineacu* şi Vasiliu *Budescu*.

Vasiliu Budescu,
not. conferinţei.

Revista politică.

Dinăuntru. Guvernulŭ ungurescŭ şi-a luatŭ deocamdată sĕma cu *reforma administraţiunei.* Foile guvernului „Pester Lloyd“ şi „Nemzet“ au informaţiunĭ din cercurile înalte, că reforma administrativă nu se póte face aşa curêndŭ, pentrucă suntŭ greutăţi mari, costă pré multŭ reforma şi ar sdruncina cumplitŭ bugetulŭ, alŭ cărui echilibru nu s'ar mai puté regula, necum sĕ se susţină. Dealtmintrelea au începutŭ şi comitatele a se declara în contra administraţiunei de statŭ şi începutulŭ l'a făcutŭ comitatulŭ Albainferióră. Se vede, că nicî jupânii nu suntŭ pré încântaţi de pretinsa „ĕră a reformelorŭ“.

Slovacii au avutŭ ocasiune d'ale da maghiaronilorŭ şi guvernului ungurescŭ o lecţiune, care e de natură a'i face pe aceştia sĕ'şi bage mînţile în capŭ şi sĕ nu aţîţe furia poporului prin persecuţiunile, terorisările şi nedreptăţirile lorŭ. Slovacii evanghelicî suferŭ şi în cestiunile bisericescî nespusŭ de multŭ din partea conducĕtorilorŭ Ungurilorŭ evangelicî şi a renegaţilorŭ slovacî. Le destitue învĕţătorii şi preoţii, cari ţinŭ la poporulŭ lorŭ şi le punŭ pe capŭ preoţi şi învĕţătorî renegaţi. Aşa s'a întêmplatŭ, că în Hnuşt renegaţii şi uneltele regimului au vrutŭ sĕ impună poporului unŭ preotŭ renegatŭ, pe când poporulŭ era hotărîtŭ sĕ nu cedeze nimicŭ din dreptulŭ sĕŭ de a alege preotŭ pe candidatulŭ sĕŭ, Slovacŭ harnicŭ şi cu durere de inimă pentru poporŭ. S'au adusŭ gendarmî, cari au folositŭ baionetele şi au rănitŭ poporenî şi s'ar fi făcutŭ mare vĕrsare de sânge, décă uneltele ungurescî, vĕḑêndŭ furia poporului, n'ar fi amânatŭ alegerea. S'a adusŭ oştire, dér érăşî a fostŭ trimisă de unde a venitŭ, până ce va sosi hotărîrea monarchului, l'a care s'a dusŭ o deputaţiune slovacă sĕ'i arate suferinţele poporului slovacŭ din partea duşmanilorŭ sĕi. Acum ne aducŭ foile ungurescî scirî, că au isbucnitŭ turburărî din nou şi că furia poporului e nespusŭ de mare. Organele guvernului au arestatŭ pe birĕulŭ şi pe alţii ca „agitatorî“, fiindcă aceştia apĕră pe temeiulŭ legii drepturile poporului. Ruşine pentru unŭ guvernŭ pretinsŭ constituţionalŭ şi liberalŭ!

Dinafară. Intre pressa francesă şi cea germană a isbucnitŭ o cértă, care ar puté duce la *esplicări diplomatice între Germania şi Francia.* Étă ce scrie „Kölnische Zeitung“: Ḑiarulŭ „Cocarde insultase pe unŭ ostaşŭ militarŭ în Parisŭ, ér „Egalité“ provocase la omorîrea împĕratului germanŭ, fără ca guvernulŭ francesŭ sĕ procédă în amêndouĕ casurile cu energia cuvenită, pentru a pedepsi pe vinovaţi. Acum „Cocarde“, încuragiată de toleranţa guvernului, a publicatŭ la 30 Martie unŭ articulŭ, care începe şi sfîrşesce cu cuvintele: „*qu'on le tue*“ (sĕ'lŭ omóre.) Aceste cuvinte se referescŭ la împĕratulŭ germanŭ, care e o continuă ameninţare de rĕsboiu. Décă guvernulŭ francesŭ, ḑice fóia germană, nu va pedepsi pe cei carî provócă la uciderea împĕratului germanŭ, atuncî guvernulŭ germanŭ se va vedé nevoitŭ sĕ'i aducă Franciei aminte de îndatoririle sale internaţionale.

In *Rusia* se petrecŭ lucrurî, carî ne facŭ a crede, că imperiulŭ Ţarilorŭ se află în ajunulŭ unei *sdruncinări din temelia.* Abusurile de putere ale despoticului regimŭ şi ale organelorŭ lui, suferinţele întemniţaţilorŭ şi isgoniţilorŭ în Siberia, crudimile ce le sĕvêrşescŭ ómenii regimului cu aceştî nenorociţi au produsŭ în poporulŭ rusŭ o ferbere îngrozitóre, care ajută activitatea nihiliştilorŭ. Din Rusia şi Polonia sosescŭ scirî, că au isbucnitŭ mişcărî revoluţionare. Studenţii dela universităţî s'au pusŭ în mişcare, în guvernamentulŭ Riazan s'a ridicatŭ poporulŭ, în Polonia s'a formatŭ unŭ comitetŭ revoluţionarŭ şi mişcarea revoluţionară se întinde şi în Finlanda. Gendarmeriă şi cazacî plécă în fiă-care ḑi în ţinuturile, unde e temere, că va isbucni revoluţiă.

In acelaşŭ timpŭ se vestesce, că *Rusia îşî întăresce graniţele dela vestŭ* cu mare grabă; de asemenea *se fortifică* cu iuţélă *Varşovia şi împrejurimile* acestui oraşŭ. Probabilŭ, că Rusia va fi nevoită sĕ caute o acţiune în afară, unŭ rĕsboiu pentru ca sĕ dea de lucru poporului nemulţămitŭ şi sĕ evite o revoluţiă generală.

Nu mai puţinŭ îngrijitóre suntŭ scirile ce sosescŭ din peninsula balcanică. Intre *Serbia* şi *Bulgaria* suntŭ atâtŭ de încordate raporturile, încâtŭ ḑiarele bulgare şi sêrbescî mergŭ până a se amenința cu rĕsboiu. Causa e, că agentulŭ diplomaticŭ bulgarŭ din Belgradŭ a făcutŭ pe nisce elevî macedonenî dela institutulŭ Sf. Sava din Belgradŭ de-au trecutŭ în Bulgaria, dându-le paşapórte şi banî. Se ḑice, cumcă Sêrbii suntŭ îndemnaţi de Rusia sĕ se pórte astfelŭ faţă cu Bulgaria.

SCIRILE ḐILEI.

Ministrulŭ Szapary şi Kisdedovurile. Cetimŭ în „Corespondenţa de Pesta“, că în Joia trecută s'a ţinutŭ celŭ dintêiu consiliu de miniştri sub preşedinţa d-lui Szapary. Obiectulŭ de căpeteniă alŭ sfătuirilorŭ a fostŭ *proiectulŭ de lege despre Kisdedovo* şi decentralisarea tablelorŭ regescî. La ce sfîrşitŭ vorŭ fi ajunsŭ cinstiţii „părinţi“ din Pesta nu scimŭ, vedem însĕ, că Szapary nu e mai bunŭ nicî c'o picătură ca Tisza.

* * *

Invenţiunea unui Românŭ ardeleanŭ. D-lŭ proprietarŭ *Nicolau Rusanŭ* din comuna Sâncelŭ (lângă Blaşiu) este autorulŭ unei nouĕ invenţiunĭ, ale căreia însemnate avantagie şi-le póte închipui orî cine din următórea însciinţare, ce ni-se trimite din acele părţi: Nefiindŭ încă cunoscută publicului noua invenţiune a d-lui Nicolau Rusanŭ, aflu de interesŭ a vĕ încunoscinţa, că acéstă invenţiune este deja şi patentată în Ungaria sub Nr. 39,860—1889, ér în Austria sub Nr, 5146—1890 cu numirea „*Construcţiunea de morî fără ridicarea apei prin iazŭ.*“ Invenţiunea nu stă numai în construirea de morî fără iazŭ, ci în aplicarea puterei apei curgĕtóre, fără ridicare măiestrită prin iazŭ, nu numai la morî, ci şi la fabrice, ferĕstraie etc. şi *fără de a fi împedecată vre-odată* prin crescerea orî scăderea apei. Pentru a arăta încâtva binefacerile împreunate cu acéstă invenţiune, nu voiu aminti nicî materialulŭ cel multŭ, ce-lŭ consumă iazurile, nicî spesele cele marî, ce se cerŭ la facerea şi susţinerea lorŭ şi nicî împiedecarea transportului pe ape din causa iazurilorŭ celorŭ multe, ci voiu aminti numai pagubele nespusŭ de marî, ce le causézĕ eşirea apelorŭ din causa ridicărei lorŭ în modŭ artificialŭ prin iazurî, carî la morile inventate de d-lŭ N. Rusanŭ lipsescŭ cu totulŭ; chiar şi numai acesta credŭ că ar fi destulŭ avantagiu. O descriere mai amĕnunţită a invenţiunei, décă doriţi, vĕ trimetŭ cu tótă plăcerea. (Vĕ rugămŭ sĕ mi-o trimiteţi. — *Red.*)

* * *

Justiţia poporului în Bucovina. In ḑilele trecute curtea cu juraţi din Cernăuţi a avutŭ sĕ judece cincî ţĕranî din Dubovițŭ acusaţi fiindŭ, că au omorîtŭ pe cămătarulŭ Meşulem Sokal. Acesta făcuse în puţinî anî, în micŭlŭ satŭ amintitŭ, o avere fórte mare, aducêndŭ în acelaşŭ timpŭ satulŭ întregŭ la sapă de lemnŭ. Speculă neesperienţa ţĕranilorŭ rutenî şi încassă, între altele, cu ajutorulŭ cunoscinţelorŭ sale judecătorescî, pretenţiunĭ de banĭ plăsmuite. Unŭ ţĕranŭ, anume Grigorie Kopaczynski, avea o moşióră în preţŭ de 1600 fl., se lăsă a fi amăgitŭ de Sokal şi a primi dela elŭ unŭ împrumutŭ de 200, şi curênd după aceea fŭ datŭ în judecată de cămătarŭ şi adecă pe temeiulŭ unei false pretenţiunĭ de 1722 fl. Pe basa acestorŭ pretenţiunĭ plăsmuite avea sĕ se vêndă la 11 Iunie 1889 moşióra prin licitaţiă, dér în acea ḑi cămătarulŭ fŭ omorîtŭ. Se învoiseră 5 ţĕranî sĕ scape satulŭ de

---

tipărescă şi unŭ Catechismŭ calvinescŭ pentru Românî.

Totŭ atuncî şi în Moldavia Pincipele Moldaviei, Vasiliu Lupu, înfiinţă o tipografiă română, în care la anulŭ 1645 tipăresce: Rĕspunsurile la Catechismulŭ calvinescŭ alŭ lui Racoţi şi alte cărţi bisericescî. Asemenea şi în Muntenia Principele Mateiu Basarabŭ înfiinţézĕ o tipografiă mai întâiu în mănăstirea Gorova, care apoi fŭ transportată în Tîrgovisce. In acéstă tipografiă s'au tipăritŭ multe cărţi bisericescî traduse din limba slavonă, — şi cea mai însemnată a fostŭ: Pravila cea mare, séu Îndreptarea legei o carte de legî bisericescî tradusă din limba grecéscă de Stefanŭ Metropolitulŭ Tîrgoviscei la anulŭ 1652.

Românii din Moldavia şi Muntenia. scăpându-se de limba slavonă şi mai târḑiu şi de cea grecéscă, se ţinŭ până în presinte de religiunea ordoxă greco-orientală, ér cei din Austro-Ungaria o parte se ţinŭ de religiunea ortodoxă greco-orientală, ér altă parte, ca sĕ scape de persecuţiunile Calvinilorŭ şi ca sĕ-şi câştige drepturî politice şi bisericescî, la anulŭ 1700 au ţinutŭ sinodŭ mare la Alba-Iulia şi dimpreună cu Metropolitulŭ lorŭ Atanasiu s'au unitŭ în credinţă cu biserica Romei pe lângă ţinerea datinelorŭ şi ritulŭ bisericei orientale.

Textulŭ *actului unirei cu biserica Romei* după originalulŭ vechiu, care se află în Museulŭ naţionalŭ din Pesta, sună din cuvêntŭ în cuvêntŭ precum urmézĕ:

„Noi în mai giosŭ scrişii Vlădica Protopopii şi Popii Besearicilorŭ rumânescî dăm în ştire tuturor cărora se cuvine mai vertos ţerei Ardealuluĭ.“

„Giudecând schimbarea acestiĭ lume înşelătoare şi nestarea şi neperirea sufletelor căruia în mĕsură mai mare trebue a fi decât toate, din bună voia noastră ne unimŭ cu Beserica Romeĭ cea catolicească şi ne mărturisim a fi mădulările cestiĭ Besĕricĭ sfinte catolicească a Romeĭ prin ceastă carte de mărturie a noastră, şi cu acele Privelighiomurî vom sĕ trăim cu care trăesc mădulările şi Popiĭ acestiĭ Besearicĭ sfinte precum înălţia sa impĕratul şi coronatul craiul nostru în milostenia decretumului înălţiĭ sale ne face părtaşî, care milă a nălţiĭ sale nevrênd a o lăpăda cum se cade credincioşilor înălţiĭ sale, această carte de mărturie şi nălţiĭ sale şi ţereĭ Ardealuluĭ o dăm inainte, pentru care maĭ mare tărie dăm şi pecetile şi scrisorile mănilor noastre. Sau dat în Bĕlgrad în anĭ Domnuluĭ 1698 în 7 aluĭ Octomvrie“.

„Insĕ intracesta chip ne unim şi ne mărturisim a fi mădulările sfintei catolicestĭ Besearicĭ a Romeĭ cum pre noĭ şi rĕmăşiţele nóstre din obiceaiul Besĕriceĭ nóstre a rĕsăritului sĕ nu ne clătească. Ci toate ţĕremoniile, serbătorile, posturile, cum până acum, aşa si deacum nainte sĕ fim slobodî a le ţînea după călindariul vechiu, şi pre cinstitul vlădica noastră Atanasie nime până in moartea sfinţieĭ sale se naibă putere al clăti din scaunul sfintieĭ sale. Ci tocma de isar tĕmpla moarte sĕ stea in voia Soboruluĭ pre cine ar alege sĕ fie Vlădică pre care sfinţia sa Papa şi înălţatul Impĕrat sĕl intărească si Patriarhul de subt Biruinţa Inălţiei sale sĕl hirotonească şi in obiceaiul şi dregătoriilor Protopopilor carĭ sĕnt şi vor fi nicî intrun fealĭ de lucru nime sĕ nu sĕ mestece. Ci sĕ se ţie cum şi până acum: iară dĕ nu ne vor lăsa pre noi şi pre rĕmăşiţele noastre intraceastă aşeḑare peceţile şi iscăliturile noastre care am dat sĕ naibă nicî o tărie, care lucru lam întărit cu peceatea Mitropoliĭ noastre pentru mai mare mărturie. Inscripţiunea sigiluluĭ e urmatórea: Acesta iaste pecetu mitropolie Bĕlgradul.. Subscrierile: Protopop georgi ot haţĕg aşa voiasc m. p. (L. S.) — Pater Georgius de Hazag Protopop. Protopop ioanŭ ot Hunedoră m. p. (L. S.) — Pater Ioanes de Hoynedora Protopop. — Protopopŭ Ianculŭ din Giomal m. p. (L. S.) — Pater Iancol Deomal ut supra. Protopop Neculae din Şebeş m. p. (L. S.) — Pater Nicolaus de Sanzebeze ut supra. — Protopop Ilie dela Crişu m. p. (L. S.) — Pater Elias de Blazea ut supra.— Protopop Stefan dela Căşen m. p. (L. S.) — Pater Stefanus de Haczeg ut supra.— Protopop macavei din nemigia m. p. (L. S.) — Pater Macabeius de Nemidza ut sup. — Protopop David din Uifaluĕu m. p. (L. S.) Pater David de Ujfalui ut sup. Protopop noan din călin m. p. (L. S.) — Pater Ioanes Kelian ut supra. — Protopop grigoraş din Bistriţa m. p. (L. S)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cămătarŭ şi'lŭ uciseră pe drumŭ cu bâtele. Ţeranii se înfăţişară de bună voiă la judecătoriă, fură învinuiţi de omorŭ, dér juraţii îi declarară vinovaţi numai de lovire urmată de mórte. Judecătoria îi osîndi la $1^1/_2$—3 ani închisóre. Grigorie Kapacsynski fŭ achitat, ceea ce e dovadă despre mişcarea spontaneă a poporului din miculŭ satŭ în contra cămătarului.

***

In contra administraţiunei de statŭ. In adunarea comitatului Albei de josŭ, ce s'a ţinutŭ în ḑilele acestea, s'a hotărîtŭ ca sĕ se céră dela dieta unguréscă, ca sĕ nu mai umble cu gândulŭ de a întroduce în comitate aşa numita administraţiune de statŭ, ci sĕ respecteze drepturile autonome, ce le-au avutŭ comitatele până acum, şi sĕ lase în pace comitatele de a'şi alege ele pe diregĕtorii lorŭ, cum s'a făcutŭ şi până acum.

***

Unŭ primarŭ harnicŭ. Din Tirimia mare ni-se scrie: „In 23 Martie n. c. a rĕposatŭ vrednicului nostru primarŭ *Simeonŭ Şiuteu* în vêrstă de 47 anĭ, lăsându în vĕduviă pe nemângăiata sa soţiă Catalina cu 4 copii minorenĭ, dintre carĭ unulŭ se află la şcólă în Târgu-Mureşului. Reposatulŭ a fostŭ în tóte privinţele flórea locuitorilorŭ din satŭ. Prin propria lui sîrguinţă învĕţase a scrie şi a ceti, şi astfelŭ în cele din urmă ajunse celŭ dintâiu membru, atâtŭ în comitetulŭ parochialŭ, câtŭ şi în celŭ şcolarŭ. A iubitŭ multŭ biserica şi naţiunea românéscă şi prin mórtea lui, ameninţata şcólă română din Tirimia-mare a perdutŭ pe unulŭ dintre cei mai aprigĭ sprijinitorĭ ai sĕi. Ca primarŭ alŭ comunei, badea Simeonŭ a datŭ nestrămutate dovedĭ despre simţulŭ sĕu de dreptate şi despre marea tragere de inimă, ce o avea faţă cu causele sfinte ale poporului românŭ. La înmormêntarea lui au luatŭ parte ca la 400 de ómenĭ. Fŭ dusŭ la mormêntŭ cu carnlŭ cu 8 boi frumoşĭ, ale cărora córne erau îmbrăcate în năfrămĭ şi postavŭ negru. Trecêndŭ pe dinaintea şcólei românescĭ, preotulŭ se oprì pentru a ḑice în numele rĕposatului unŭ rĕmasŭ bunŭ acestei scumpe şcóle, pentru care atâtŭ de multŭ a ostenitŭ elŭ în viéţă. N'a avutŭ avere mare badea Simeonŭ, dér a avutŭ inimă mare şi bunŭ sufletŭ românescŭ. Pentru aceea poporulŭ românŭ din Tirimia-mare totdéuna îi va aminti numele cu recunoscinţă“.

***

Reorganisare militară. Precum anunţă „Armee und Marine-Ztg.“, batalionulŭ de vênătorĭ Nr. 15 din Saleburgia şi batalionulŭ de vênătorĭ Nr. 32 aflătorŭ în Kesmark, vorŭ fi transformate în bataliône de vênătorĭ de Tirolŭ şi regimentul tirolezŭ de vênătorĭ, întăritŭ astfelŭ prin acele douĕ batalióne la numĕrulŭ de douĕspreḑece batalióne, va fi desfăcutŭ în trei regimente de câte patru batalióne.

***

Academia română a avutŭ sĕ alégă doi membri în secţia literară, în loculŭ defuncţilorŭ G. Fontanin şi Tim. Cipariu. S'a alesŭ numai d-lŭ *Gr. Tocilescu*. Celŭ de-alŭ doilea, d-lŭ I. Slavicĭ, n'a pututŭ fi alesŭ neîntrunindŭ maioritatea, spune „Timpulŭ“. Rĕmâne, ca alegerea pentru alŭ doilea locŭ vacantŭ sĕ se facă în sesiunea viitóre.

***

Manevrele cele marĭ. Din Mişcolţŭ se împărtăşesce: In cercurile oficerilorŭ superiorĭ ai corpului 6 de armată se susţine cu hotărîre sgomotulŭ, că marele manevre din éstŭ anŭ se vorŭ face între Oradea-mare şi Dobriţinŭ, luându parte la ele corpurile 6 şi 7 de armată; la aceste manevre va fi de faţă, ḑice-se, şi împĕratulŭ germanŭ cu mare suită militară.

***

Reuniunea învĕţătorilorŭ românĭ sătmărenĭ. „Unŭ dascălŭ“ ni-se plânge, că Reuniunea învĕţătorilorŭ românĭ gr. c. din archidiaconatulŭ părţilorŭ sătmărene (diecesa Oradiei-marĭ) se află într'o stare de negligenţă. Se plânge corespondentulŭ anume în contra preşedintelui Reuniunei, din causă că d-sa nu urgitézĕ întărirea statutelorŭ Reuniunei, carĭ deja de trei anĭ suntŭ trimise la ministeriu pentru întărire şi încă n'au sositŭ înderĕtŭ. De adunările filiale asemenea nu se ţine sémă, ba nicĭ adunarea generală nu se ţine, decâtŭ la 3 anĭ odată. Membrii Reuniunei în înţelegere cu preşedintele lorŭ ar trebui sĕ stărue şi sĕ facă totŭ ce le stă în puterea lorŭ pentru a dobêndi câtŭ mai curêndŭ întărirea statutelorŭ şi a regula activitatea Reuniunei.

***

Bătaiă între oficerŭ şi comerciantŭ. Foile din Pesta scriu, că în Kecskemet s'a întêmplatŭ următorulŭ casŭ: Acum câteva ḑile sublocotenentulŭ husarŭ contele George Csaky se duse în piéţă la negustorulŭ Desider Beer şi-i ḑise sĕ se ducă a doua ḑi diminéţa la elŭ, ca sĕ'lŭ radă. Negustorulŭ Beer observându, că e luatŭ în rîsŭ, rĕspunse, că elŭ nu e bărbierŭ, ci negustorŭ, şi folosì o espresiune vătămătóre. După câte-va ore venì Csaky cu mai mulţi alţi oficerĭ la Beer şi îlŭ provocă sĕ-şi retragă vorba, cu care'lŭ vătĕmase. Beer nu voì, ér Csaky îlŭ lovì cu o biciuşcă ce o avea în mână. Negustorulŭ îi smulse biciuşca din mână şi-i dete contelui câteva lovituri cu ea. Csaky scóse atunci sabia şi rănì pe Beer la faţă şi la capŭ. Se ḑice, că i-a tăiatŭ urechia stêngă. Omenii din piéţă alergară într'acolo. Csaky fŭ lovitŭ cu unŭ drugŭ de ferŭ de-i dete sângele şi trântitŭ la pămêntŭ, dér se putŭ ridica şi fugi într'o curte. Mulţimea alergă după elŭ, dér locuitorii casei îlŭ ascunseră şi câţiva colegi ai sĕi îlŭ duseră nóptea de acolo. Se ḑice, că Csaky a fostŭ dusŭ la Pesta, ca sĕ-i vindece medicii ranele.

***

Vĕrsare de apă în comit. Sătmarŭ. In ḑilele trecute a ruptŭ Someşulŭ stăvilarulŭ lângă Şeulia (Salyi) şi a distrusŭ localitatea, aşa că din 140 de case abia au mai rĕmasŭ întregĭ 37. Pagubele în edificii, vite şi nutreţurĭ suntŭ fórte marĭ. Apa se întinse apoi şi mai departe şi inundă hotarele comunelorŭ Cureteu, Giortelecŭ, Cucerdea, Ticudŭ, Cheriu ş. a.

***

Mişcarea poporaţiunei în România. Ministeriulŭ românŭ de domenii a publicat statistica despre mişcarea poporaţiunei în anii 1887 şi 1888. După acéstă statistică, în 1888 s'au născutŭ 219,658 şi au muritŭ 158,674, decĭ a crescutŭ poporaţiunea cu 60,984 suflete.

***

Producţiune şi petrecere va arangia Reuniunea sodalilorŭ românĭ din Braşovŭ, Lunĭ, în 2 (14) Aprilie 1890, a doua ḑi de Paşcĭ, în sala Hotelului „Nr. 1“ din locŭ. Inceputulŭ la 8 óre séra precisŭ. Intrarea 60 de cr. Bilete de întrare se potŭ căpĕta la cassă, la D. D. Eremias, la librăria d-lui N. Ciurcu şi la Casina română. Ofertele marinimóse se primescŭ cu mulţămită şi se vorŭ chita prin ḑiare. — *Programa:* 1. Musica naţională: 2. „Marşŭ“, arangiatŭ de Iacobŭ Mureşianu, corulŭ sodalilorŭ; 3. Declamaţiune; 4. Musica naţională; 5. „Eu mĕ ducŭ codrulŭ rĕmâne“, arangiatŭ de I. Mureşianu, corulŭ sodalilorŭ; 6. Musica naţională; 7. „Nunta ţĕrănéscă“, comediă într'unŭ actŭ de V. Alexandri, jucată de sodalĭ; 8. „Căluşarulŭ şi Bătuta“. După producţiune urmézĕ danţŭ.

***

Sinucidere. In Pojunŭ s'a împuşcatŭ cu unŭ revolverŭ soţia redactorului Desider Ardeny.

***

Esecutatŭ. In Seghedinŭ a fostŭ spênduratŭ de către gâdele Kozarek, în curtea temniţei, ucigaşulŭ Pal Gyömber, pe care tribunalulŭ îlŭ condamnase la mórte.

Vorbiţi, scrieţi românesce!

Şovinişta fóiă unguréscă „Kolozsvár“ dela 3 Aprilie publică unŭ articolŭ de fondŭ, în care îndémnă şi conjură pe toţi Ungurii ca sĕ nu mai vorbéscă cu Românii nicĭ unŭ cuvêntŭ în limba românéscă, ci totŭ numai ungurésce. Pe piaţa Clujiului Ungurĭ sĕ nu se târguéscă cu ţĕranii românĭ în limba românéscă, ci sĕ pretindă dela aceştia ca sĕ vorbéscă unguresce.

Cu durere constată „Kolozsvár“, că proprietarii Ungurĭ primescŭ cu plăcere servitorĭ de Românŭ, „pentru-că aceştia *suntŭ blânḑi şi muncitorĭ, slujescŭ cu credinţă şi suntŭ ascultătorĭ,*“ dér se plânge, că servitorii românescĭ intrându la curţile domnescĭ pricinuescŭ mare pagubă causei maghiare, pentru-că vîrescŭ între Ungurĭ limba românéscă. Indémnă dér „Kolozsvár“ pe Ungurĭ, ca sĕ se feréscă ca de focŭ de „pĕcatulŭ“ de a vorbi românesce cu slugile românescĭ.

Aceste suntŭ sfaturile, ce le dă fóia unguréscă Ungurilorŭ.

Câtŭ pentru noi, de asemenea sfătuimŭ şi conjurămŭ pe Românii noştri, ca sĕ ţină la limba nóstră românéscă tocmai aşa de strînsŭ, cum sfătuesce „Kolozsvár“ pe ai sĕi ca sĕ ţină la limba unguréscă. Când vorŭ merge la Clujiu cu pui, ouă şi bucate de vêndare, sĕ vorbéscă şi sĕ se târguiéscă numai şi numai în limba românéscă. Décă s'ar întêmpla sĕ n'o pótă scóte la cale în chipulŭ acesta, sĕ se întórcă frumuşelŭ acasă cu pui, ouă şi bucate cu totŭ, şi fiă sigurŭ Românii noştri, că „domnişorii“ dela Clujiu vorŭ alerga cu limba scósă după ei, căcĭ fără puii, ouăle şi bucatele ţĕranilorŭ noştri românĭ ei nu potŭ sĕ trăéscă nicĭ 24 de césurĭ.

Totŭ asemenea ḑicemŭ şi pentru casulŭ, când proprietarii ungurĭ arŭ pretinde dela servitorii şi lucrătorii lorŭ ca sĕ le vorbéscă unguresce. Ni-arŭ plăcé sĕ vedemŭ, cum şi cu cine şi-arŭ lucra moşiile cele marĭ domnii de Ungurŭ, décă n'ar avé pe acei valahĭ urgisiţi, despre carĭ însu-şi „Kolozsvar“ constată, că suntŭ blânḑi, muncitorĭ şi credincioşi, dér cărorŭ cu tóte acestea fóia unguréscă sfătuesce pe Ungurii sĕi, ca sĕ le impună limba unguréscă cu scopŭ de a propaga maghiarisarea lorŭ.

Ţineţi minte, Românĭ, şi mĕsuraţi vrăşmaşului cu mĕsura, cu care vĕ mĕsură elŭ: Vorbiţi, scrieţi românesce!

Academia română.

Cetimŭ în Monitorulŭ Oficialŭ din Bucurescĭ:

Vinerĭ, 16 Martie, la órele 2 după amiaḑĭ, M. M. L L. Regele şi Regina, împreună cu A. S. R. Principele Ferdinandŭ, însoţiţi de suite, au mersŭ la palatulŭ Universităţei spre a asista la şedinţa Academiei, alŭ cărei membru onorificŭ fusese proclamatŭ în ajunŭ Moştenitorulŭ Corónei.

— Pater Gregorius de Bisztriza ut supra — Protopop coste de Hăpărta m. p. (L. S.) Pater Constantinus de Haporta.— Protopop gabor dela Săoară m. p. (L. S.) — Pater Gabriel de Sawarisz. — Protopop gavril dela bistra m. p. (L. S.) — Pater Gabriel de Bistra. — Protopop Mihaiŭ din Călata m. p. (L. S.) Pater Michael de Kallata ut sup. — Protopop Mateiŭ de lapoşŭ m. p. (L. S.) — Pater Matthias de Laposz. — Protopop georgie notareşu dăianulŭ m. p. (L. S.) Pater Georgius de Dalli ut sup. — Protopop miheilă ot armenĭ m. p. (L. S.) — Pater Michael de Armen — Protopop stefan dela Chioar m. p. (L. S.) — Stefanus de Kiwar. — Protopop ioanuţ din corul m. p. (L. S.) Pater Ioanes de Kora — Protopop Simion din săcal m. p. (L. S.) — Pater Simeon de Sokal. — Protopop ioaane de cheţe m. p. (L. S.) — Pater Ioanes de Keza. — Protopop radul din colun m. p. (L. S.) — Pater Radul de Dincolun. — Protopop Ioanaşcu din moh m. p. (L. S.) — Pater Ioanes de Moh.— Protopop Toma din racoviţă m. p. (L. S.) — Pater Thomasŭ de Racovice. — Protopop Sava din Sălişte m. p. (L. S.) — Pater Sava de Saliste. — Protopop aron din Făgăraş m. p. (L. S.) — Pater Aron de Fagarasz. — Protopop stănil din Făgăraş m. p. (L. S.) — Pater Daniel de Fagarasz. — Protopop danil din Ilie m. p. (L. S.) — Pater Daniel de Illia — Protopop toma din zavinţĭ m. p. (L. S.) — Pater Thomas de zvinc. Protopop toader dela gorgiiŭ m. p. (L. S.) — Pater Theodorus de Gorgi. — Protopop aron din Ţichindeal m. p. (L. S.) — Pater Aron de Cikinian — Protopop Idomir din Berghiş m. p. (L. S.) — Pater Idomirus de Bergisz — Protopop ioaan din leapindea m. p. (L. S.) — Pater Ioanes de Binda. — Protopop Coastică dele şisuţă m. p. (L. S.) — Pater Constantinus de Szenc Archypres. — Protopop stefanŭ ot simihaiŭ m. p. (L. S.) — Pater Stefanus de Simihailŭ Archypres. — Protopop simion de slivaş m. p. (L. S.) — Pater simeon de Slivasz.— Protopop geoarge din ohaba m. p. (L. S.) — Pater Georgius de Ohob Archipres.— Protopop adam Couger m. p. (L. S.) — Pater Adamus de Kudzer.— propria a lui Athanasiu. —

Şi aşe ne unim aceĭ ce scrişĭ mai sus, cum toată legea nostră, slugĭba Besericei liturgia şi posturile şi darulŭ nostru sĕ stea pe locŭ. Iară de n'ar sta pe locŭ acele, nicĭ aceste pecete sĕ naibă nicĭ o tăriea asupra nóstră şi Vlădica nostru Athanasie sĕ fie în capŭ m. p. (L. S.) şi nime sĕ nulŭ hălbătăluiască.

Comunicate de **Petru Popescu**,
învĕţătorŭ în Lugoşiu.

Mateo Falcone.

Novelă de **Merimée.**

După ce părăsimŭ Porto-Vecchio şi ajungemŭ în interiorulŭ insulei, vedemŭ cum începe a se ridica tĕrêmulŭ şi după unŭ drumŭ plinŭ de cotiturĭ, cam de trei óre şi închisŭ de stâncĭ marĭ cu obârşii, ne găsimŭ la marginea unei pădurici întinse... Acéstă pădurice este patria ciobanilorŭ corsicĭ şi a acelora, carĭ stau pe piciorŭ de resbelŭ cu justiţia. Trebue sĕ scimŭ, că economulŭ corsicŭ, când are de-a gunoì vre-unŭ locŭ pentru sĕmĕnatŭ, elŭ ca sĕ cruţe din lucru aprinde o parte din higiu (pădurice); e rĕu décă se întinde mai departe flacăra decâtŭ e de lipsă; dér întêmple-se orĭ şi ce, elŭ e sigurŭ, că va avé secerişŭ bunŭ, décă va sĕmĕna acestŭ pămêntŭ, pe care cenuşa arborilorŭ îlŭ face acum roditorŭ. După secere, paele le lasă acolo pe locŭ, fiindŭ ostenitorŭ lucru a le aduna, şi din rădĕcinile, carĭ au rĕmasŭ în pămêntŭ ne arse, crescŭ în primăvéra viitóre nisce vlăstărĭ groşĭ, la o înălţime de şése până la şépte urme. Acestŭ higiu se numesce „Mâquis“ şi constă din diferite soiurĭ de arborĭ şi tufe crescute fără grijă, cum le-a lăsatŭ Dumneḑeu. Numai cu o sĕcure bună în mână îşĭ póte face omulŭ cale, în unele locurĭ însĕ acestŭ Mâquis este aşa de desŭ, încâtŭ nicĭ oile sĕlbatice nu-lŭ potŭ străbate.

Décă ai omorîtŭ pe cineva, du-te în Mâquisulŭ dela Porto-Vecchio şi avêndŭ o puşcă bună, glónţe şi prafŭ, poţĭ trăi în siguranţă; dér nu uita sĕ te îngrijescĭ de-o manta cu glugă, care sĕ-ţĭ servéscă totdeodată şi de aşternutŭ şi de acoperĕmêntŭ. Ciobanii 'ţĭ vorŭ vinde lapte şi brânză şi n'ai sĕ te temĭ nicĭ de justiţiă şi nicĭ de némurile aceluia, pe care l'ai omorîtŭ, însĕ sĕ fi cu băgare de sémă, când te scoborĭ în oraşŭ sĕ-ţĭ cumperĭ muniţiune.

Mateo Falcone, când am fostŭ eu în

La sosire, Majestăţile Lorŭ au fostŭ întêmpinate de D. M. Kogălniceanu, preşedintele Academiei, de D. Aurelianŭ, vice-preşedinte, de D. D. Sturdza, secretarŭ generalŭ, precum şi de mai mulţi D-nĭ membri.

Majestăţile Lorŭ şi Alteţa Sa Regală, întrândŭ în sala şedinţelorŭ, au fostŭ salutate cu entusiasmŭ de unŭ numĕrosŭ publicŭ, între care se aflau şi mai mulţi studenţi universitarĭ.

După ce suveranii şi Principele au luatŭ locŭ, D. M. Kogălniceanu Li-a adresatŭ următórea cuvêntare:

Sire! Academia 'şi-a luatŭ începutulŭ sub gloriósa Domnie a Majestăţei Vóstre. De aci datéză nascerea ei, întemeierea ei, crescerea ei.

Primindŭ preşedenţia Academiei şi luândŭ Insuşĭ parte la lucrările nóstre, Majestatea Vóstră aţĭ întăritŭ încă mai multŭ acéstă instituţiune; pe când presenţa M. S. Reginei, alŭ căreia geniu s'a vestitŭ peste hotarêle României, a înălţatŭ Academia în ochii tuturora, dându-i o splendóre netăgăduită.

Astădĭ avemŭ fericirea a primi în sînulŭ acestui însemnatŭ institutŭ culturalŭ pe Moştenitorulŭ Tronului.

Noi bătrânii ne ducemŭ, dér salutămŭ cu bucuriă pe junele Principe, ale cărui forţe ne vorŭ întineri în restulŭ ţilelorŭ nóstre şi vorŭ îmbărbăta la muncă pe cei carĭ rĕmânŭ în urma nóstră.

Sire! Din mometulŭ în care aţĭ îmbrăţişatŭ causa română şi aţĭ luatŭ asupra-Vĕ frumósa misiune de a conduce poporulŭ românŭ, Majestatea Vóstră aţĭ fostŭ la noi protectorulŭ sciinţei şi alŭ artelorŭ. Suntemŭ siguri, că vlăstarulŭ familiei Hohenzollern, care începe a lucra şi elŭ la edificiulŭ naţionalŭ, va rĕmâné credinciosŭ datinelor ilustrei Sale familii şi călei deschise de Majestatea Vóstră, ocrotindŭ desvoltarea culturei naţionale.

Mĕ oprescŭ aci, însĕ nu potŭ sĕ nu aducŭ aminte, că o rĕsplătire frumósă Vĕ aştéptă, Sire, precum şi pe prea Graţiósa nóstră Regină şi pe Nepotulŭ Vostru, Moştenitorŭ alŭ Tronului, pentru protecţiunea ce daţĭ Academiei; căcĭ este sciutŭ, că sciinţa, literile şi artele nu au fostŭ nicĭ odată ingrate pentru Suveranii, carĭ le-au îmbrăţişatŭ.

Aclamămŭ dér cu o mare bucuriă în mijlocŭlŭ Academiei pe Principele Moştenitorŭ, ca colegŭ şi conlucrătorŭ în întinsulŭ domeniu alŭ sciinţei.

La cuvêntarea D-lui Kogălniceanu, M. S. Regele, cu unŭ glasŭ însufleţitŭ de o adâncă convingere şi de unŭ luminatŭ patriotismŭ, rĕspunse:

Mulţămimŭ din totŭ sufletulŭ pentru cuvintele pline de simţire, ce D-vóstră Ne adresaţĭ în numele Academiei.

In fie-care anŭ, Regina şi Eu venimŭ cu o reînoită şi viuă mulţămire în mijlocŭlŭ D-vóstre, unde aflămŭ tot-deauna o primire aşa de căldurósă. De astădată mulţămirea Mea e cu atâtŭ mai mare, că introducŭ în sînulŭ Academiei pe iubitulŭ Meu Nepotŭ, pe Moştenitorulŭ Tronului. Invĕţândŭ de timpuriu frumósa limbă românéscă şi preţuindŭ de pe acum istoria naţională, atâtŭ de bogată în evenimente marĭ şi glorióse, Elŭ scie preţui desvoltarea şi propăşirea Statului românescŭ, faptele însemnate ale trecutului, renascerea poporului nostru. Avêndŭ acum pe Moştenitorulŭ Meu lângă Mine, voiu deştepta şi voiu încălzi necontenitŭ în inima Sa simţĕmêntulŭ datoriei cătră Ţĕră şi a iubirei de Patrie, pentru ca la timpulŭ sĕu sĕ pótă ocupa cu vrednicĭă locŭlŭ înaltŭ, de unde e chiămatŭ sĕ fiă unŭ apĕrătorŭ convinsŭ alŭ instituţiunilorŭ ţerei, unŭ sprijinitorŭ plinŭ de rîvnă şi înfocatŭ alŭ limbei şi alŭ literaturei românescĭ, pe care amŭ îmbrăţişat'o cu atâta statornicĭă şi dragoste din ţiua când numele Meu a fostŭ înscrisŭ în fruntea Academiei.

Acéstă onóre o potŭ rĕsplăti numai prin o voinţă hotărîtă de a face ce este în puterea Mea, ocrotindŭ sciinţele şi împodobindŭ istoria naţională prin fapte vrednice ale neamului românescŭ.

Tot-dea-una 'Mĭ amintescŭ cuvintele lui Propertius, amicŭlŭ lui Ovidiu, „in magnis voluisse sat est.“

Acéstă cuvêntare, pornită din inimă hrănită de simţeminte şi cugetărĭ înalte, produse o viuă întipărire şi fuse întreruptă adeseorĭ de călduróse şi unanime aclamărĭ.

Regele sfîrşindŭ, dete cuvêntulŭ Alteţei Sale regale, care vorbì după cum urmézĕ:

Domniloră! Cu inima pĕtrunsă de recunoscinţă am ascultatŭ cuvêntarea prea iubitului Meu Unchiu şi, la rêndulŭ meu, dér numai îndemnatŭ de Regele, îndrăsnescŭ a rosti câte-va cuvinte înaintea acestei Adunărĭ de bărbaţĭ învĕţaţĭ, în mijlocŭlŭ cărora pentru întâiaóră am onóre de a mĕ afla.

Este în acelaşĭ timpŭ şi o datoriă din parte'mĭ a lua cuvêntulŭ spre a exprima adêncŭlŭ meu sentimentŭ de recunoscinţă pentru marea distincţiune, ce Academia 'mĭ-a făcutŭ, proclamându-mĕ ca Membru Onorificŭ alŭ acestui înaltŭ aşedĕmêntŭ de cultură naţională, unde tinereţa mea neîncercată sĕ se călăuzéscă de neperitórele luminĭ ale sciinţei.

Am avutŭ fericirea, că s'au îngrijitŭ de timpuriu a mĕ învĕţa frumósa limbă românéscă, şi 'mĭ-a fostŭ dragŭ sĕ o învĕţŭ, pentru-că ea 'mi-a înlesnitŭ cunóscerea de aprópe a literaturei populare, a datinelorŭ, obiceiurilorŭ, dér mai alesŭ a bogatei istorii a neamului românescŭ.

Am pututŭ citi şi înţelege astfelŭ numĕrósele publicaţiunĭ ale Academiei, carĭ 'mi-au arĕtatŭ, câtŭ de multŭ s'a făcutŭ pentru propăşirea sciinţelorŭ şi literilorŭ în România. De câte-orĭ am avutŭ aceste scrierĭ înaintea ochilorŭ, am zăritŭ ca o vedenie minunată icóna Ţĕrei însăşĭ; licărindŭ altă-dată ca o schîntee luminósă pe cerulŭ rĕsăriteanŭ, crescŭ de atuncĭ din ţi în ţi, se mări plină de vlagă şi de fală, ca o stea cu raze limpedĭ pe malurile Dunărei şi ţĕrmulŭ Mărei Negre.

Iubitulŭ meu profesorŭ, D. Păunŭ, 'mi-a insuflatŭ neîncetatŭ dragoste pentru istoria naţională, încredinţatŭ fiindŭ, că spre a puté sci bine cine e şi câtŭ preţuesce unŭ poporŭ, trebue negreşitŭ şi mai pre susŭ de tóte sĕ se cunóscă trecutulŭ sĕu. De aceea m'am îndeletnicitŭ de a citi cu multă luare aminte monumentele nóstre istorice.

Datorescŭ şi eu ca toţĭ Românii o vie recunoscinţă D-lui Kogălniceanu, astădĭ venerabilulŭ preşedinte alŭ Academiei, şi care m'a întêmpinatŭ cu aşa de bine simţite cuvinte, căcĭ prin culegerea şi tipărirea cronicelorŭ nóstre 'mi-a uşuratŭ apropiarea de aceste comorĭ de marĭ învĕţăminte, isvóre nesecate de fapte strălucite şi de mândriă naţională.

Cum sĕ nu fimŭ óre mândri, când citindŭ acolo despre luptele vitejescĭ şi glorióse cu toţĭ cei mai cumpliţĭ ai noştri vrăjmaşĭ, când întêlnimŭ numele şi faptele atâtorŭ Voivodĭ însufleţiţĭ de iubirea de moşiă până la jertfă? In tóte vremile au trăitŭ Românĭ, şi pe Tronŭ şi în rêndurile popoprului, carĭ nu au uitatŭ, precum ţice Ienăchiţă Văcărescu:

„Crescerea limbei românescĭ
„Şi a patriei cinstire“.

Câte lucrurĭ de celŭ mai mare interesŭ nu am găsitŭ, cu o firéscă şi iertată mirare pentru mine, în toţĭ cronicarii, dér mai cu sémă în cei doi mai de frunte, Mironŭ Costinŭ şi Ionŭ Neculcea! Cu deosebire Neculcea m'a fermecatŭ cu limba-i curată, cu stilŭ împodobitŭ cu icóne pipăite şi cu aşa de sănĕtóse poveţe. Cele patru-ţecĭ şi douĕ de cuvinte — cum le numesce elŭ — dela începutulŭ chronicei sale, suntŭ ca o galeriă de cadre micĭ, dér cu măestrie zugrăvite, pe carĭ ochiulŭ nu se mai satură privindu-le. Câte chipurĭ vii, fapte, legende, cugetărĭ înţelepte în fie-care din ele!

Atuncĭ am înţelesŭ cum şi de ce elŭ a insuflatŭ talentulŭ unui Alexandri, unui Bolintineanu. Dintre tóte însĕ 'mi-au datŭ de gânditŭ viéţa şi întêmplările lui Milescu-Cârnulŭ, învĕţătorulŭ lui Petru-celŭ-Mare, purtătorulŭ numelui românŭ până în Suedia, unde scria latinesce; şi până în China — Ţéra Chitailorŭ — ca solŭ alŭ Rusiei — şi când acésta? Intr'unŭ timpŭ în care puţinĭ s'ar fi gânditŭ, că în România se potŭ desvolta asemenea ómenĭ învĕţaţĭ şi cu înalte destoinicii sufletescĭ. Apoi décă acum douĕ, trei, sute de anĭ foculŭ sântŭ alŭ sciinţei ardea cu atâta lumină în ţéra nóstră, din sînulŭ căreia se născea unŭ Petru Cercelŭ, domnŭ întregŭ la minte şi poetŭ plăcutŭ, apoi Cantemirii, unulŭ istoriografŭ mare, altulŭ poetŭ nu mai puţinŭ mare; unŭ Neagoe Basarabŭ, care înălţă, pe malulŭ Argeşului, celŭ mai măreţŭ locaşŭ Dumnedeescŭ, vestitŭ în tótă lumea — cum sĕ nu punemŭ cea mai nestrămutată credinţă în viitorulŭ Ţĕrei nóstre, bine-cuvêntată de Dumnedeu, în care nicĭ împilările duşmanilorŭ, nicĭ întunereculŭ unorŭ vremĭ amare n'au pututŭ năbuşi isbucnirea geniului naţionalŭ. Când privescŭ înapoi la şirulŭ atâtorŭ fapte măreţe, pilde şi dovedĭ vii ale puterilorŭ neamului românescŭ, cum sĕ nu fiu mândru, că sórtea m'a adusŭ în acéstă frumósă ţéră, înzestrată cu atâtea darurĭ şi cu mare viitorŭ. Mĕ voiu sili dér neîncetatŭ a învĕţa, a mĕ lumina şi a asculta poveţe bune sprea a puté fi folositorŭ nouĕi mele patrii, care m'a întêmpinatŭ cu atâta căldură, arătându-mĭ atâta iubire.

O dovadă nouă, cu deosebire măgulitóre pentru mine, am primit'o astădĭ prin înscrierea mea ca membru onorificŭ alŭ Academiei; încă odată vĕ exprimŭ adânca mea mulţămire pentru acéstă înaltă distincţiune, de care mĕ voiu sili a mĕ arĕta pururea vrednicŭ.“

Cuvintele Moştenitorului Corónei, care înaugurau întrarea Sa în sînulŭ acestui însemnatŭ institutŭ, dovedeau, că pe Tronulŭ Ţĕrei, locaşŭ nestrămutatŭ alŭ ideilorŭ generóse şi aspiraţiilorŭ naţionale şi că limba românéscă şi datinele nóstre străvechĭ au Inalţĭ şi puternicĭ protectorĭ în Regele şi Urmaşulŭ Sĕu; pentru aceea, temeinică şi prelungită a fostŭ mişcarea produsă de cuvintele Alteţei Sale Regale, cuvinte însoţite de aplause pline de simţire.

După acésta, D. Sturdza citì procesulŭ-verbalŭ alŭ şedinţei. Apoi M. S. Regele bine-voì a da cuvêntulŭ P. S. S. Părintelui Melchisedecŭ, episcopulŭ de Romanŭ, care vorbì despre lupta bisericei ortodoxe române contra calvinilorŭ, în veaculŭ alŭ 17-lea. Prea Sânţia Sa sfârşindŭ cuvêntulŭ, M. S. Regina S'a retrasŭ, ér Regele dete

---

Corsica locuia cam un jumĕtate mil departe de acestŭ Mâquis. Elŭ pentru regiunile acelea era unŭ omŭ avutŭ, care nu muncia, ci trăia boeresce, adecă nu făcea nimicŭ, ci trăia din venitulŭ turmelorŭ sale de oi, pe carĭ le păţeau nisce ciobanĭ, unŭ felŭ de nomadĭ prin munţii aceia. Când l'am vĕţutŭ, la doi anĭ după întêmplarea despre care voescŭ sĕ vĕ vorbescŭ, mi-se părea a nu fi mai bătrânŭ de 50 de anĭ. Inchipuiţi-vĕ unŭ omŭ micŭ de statură, dér puternicŭ, ochĭ marĭ dér vioi, pĕrulŭ negru ca Achatul şi creţŭ şi cu nasŭ de vulturŭ, cu buze subţirĭ şi cu peliţa gălbuiă. Dibăcia lui în puşcatŭ era renumită chiar în ţéra lui, unde suntŭ atâţia puşcaşĭ bunĭ. Elŭ putea puşca la o depărtare de 120 de paşĭ o óiă sĕlbatică în cóstă séu în cap, după placulŭ lui. Chiar şi nóptea se servia de puşca lui totŭ aşa de bine, ca şi ţiua, ba încă mi-s'a spusŭ o istorióră despre elŭ, pe care aceia, carĭ nu au fostŭ încă prin Corsica, nu-o vorŭ crede. La o depărtare de 80 de paşĭ s'a aşedatŭ o luminare aprinsă în dosulŭ unei hârtii străvĕţĕtóre, lată ca unŭ blidŭ; elŭ ochì, apoi luminarea fŭ stînsă şi după unŭ minutŭ împuşcă în întunecimea cea mai mare; din patru puşcăturĭ, trei trecŭ prin hârtiă.

Prin o astfelŭ de dibăciă în puşcatŭ Mateo Falcone îşĭ câştigase mare renume. Se vorbia despre elŭ, că pe câtŭ este de bunŭ ca amicŭ, pe atâtŭ e de periculosŭ ca duşmănŭ. De altmintrelea elŭ te servia bucurosŭ, era darnicŭ şi trăia în cea mai bună înţelegere cu ómenii din Porto-Vecchio. Se istorisia despre elŭ în comuna Corte, unde şi-a luatŭ o nevastă, că acolo s'ar fi scăpatŭ în modŭ energicŭ de unŭ rivalŭ, care trecea asemenea totŭ aşa de înfricoşatŭ în rĕsboiu, ca şi în iubire. Celŭ puţinŭ se ţice despre Mateo Falcone, că elŭ printr'o puşcătură sigură a omorîtŭ pe acestŭ rivalŭ tocmai când se rădea înaintea unei micĭ oglinţĭ, ce atêrna de feréstră. Lucrulŭ s'a cocoloşitŭ şi Mateo s'a căsătoritŭ cu acea femeă din Corte, care se numia Giusseppa.

Acéstă femeiă i-a născutŭ mai întâi trei fete din care causă era furiosŭ de mâniă. După aceea i-a născutŭ unŭ fiu pe care l'a numitŭ Fortunato. Acestŭ băiatŭ era speranţa şi bucuria familiei şi moştenitorulŭ numelui. Fetele şi le-a măritatŭ bine. Tatălŭ lorŭ putea conta în casŭ de nevoe pe pumnalele şi carabinele ginerilorŭ sĕi. Băiatulŭ Fortunato era numai de 10 anĭ dér arăta marĭ talente.

Odată, într'o ţi de tómnă, plecă Mateo desŭ de diminéţă dimpreună cu nevastă-sa ca sĕ'şĭ védă una din turmele sale într'unŭ locŭ deschisŭ alŭ pădurii. Miculŭ Fortunato voia sĕ'lŭ însoţéscă, dér loculŭ era prea departe; dealtmintrelea trebuia sĕ rĕmână cineva şi acasă ca sĕ păţéscă casa. Tată-sĕu decĭ n'a vrutŭ sĕ'lŭ ia cu sine şi vomŭ vedé, că óre n'a avutŭ temeiu sĕ se căiască de lucrulŭ acesta.

Mateo era dusŭ deja de vre-o câte-va óre şi miculŭ Fortunato sta liniştitŭ la sóre şi privia la munţii de prin prejurŭ şi se gândia, că în Dumineca viitóre va prândi în oraşŭ la unchiu-sĕu la Caporalulŭ*), când deodată îlŭ treţì din visurile sale pocnetulŭ unei puscĭ.

Elŭ se ridică şi-şĭ îndreptă privirea cătră partea şesului din cătrău venì sunetulŭ. Curêndŭ urmară alte împuşcăturĭ în intervale neegale, care se apropiau totŭ mai tare; în fine se ivì pe cărarea, ce duce dela şesŭ la casa lui Mateo, unŭ omŭ cu o căciulă ascuţită, cum pórtă locuitorii dela munte, era bărbosŭ, îmbrăcatŭ sdrenţosŭ şi abia se têra proptindu-se pe puşcă. Era împuşcatŭ în şoldŭ.

Omulŭ acesta era unul care se dusese peste nópte în oraşŭ, ca sĕ-şĭ cumpere prafŭ de puşcă, şi pe drumŭ căduse în cursa unorŭ voltigiorĭ (soldaţĭ călăreţĭ) corsicanĭ. După o apĕrare vitejéscă isbutì sĕ se retragă împuşcându din stâncă'n stâncă asupră acelora, carĭ îlŭ urmăriau. Dér soldaţii se apropiaseră şi rana nu'lŭ lăsa sĕ spereze, că va puté ajunge în Mâquis, înainte de a fi prinsŭ.

Se apropiă de Fortunato şi-lŭ întrebà:

„Eştĭ tu fiulŭ lui Mateo Falcone?

*) Aşa se numesce unŭ omŭ, care prin proprietăţile sale, prin legăturile sale esercită influinţă şi unŭ felŭ de magistratură asupra unui cantonŭ. Corsicanii se împartŭ după vechiulŭ obiceiu în 5 caste: nobilĭ (dintre carĭ unii suntŭ Magnificenţe, alţii Signorĭ), caporalĭ, cetăţenĭ, plebei şi streinĭ.

D-lui Hașdeu rêndulŭ spre a citi mai multe cuvinte din Etimologicum-Magnum-Romaniae, care se face dupĕ îndemnulŭ și din fondulŭ instituitŭ de M. S. Regele pentru acestŭ scopŭ.

Dupĕ D. Hasdeu, D. Dr. Felix tratà despre Igiena la exposiția universalà din Parisŭ.

Majestatea Sa și Alteța Sa Regalà ascultarà cu multŭ interesŭ aceste studii scienție, înscrise la ordinea ḑilei, și felicitarà pe D-nii membri ai Academiei de chipulŭ cum au desvĕluitŭ materiile luate dreptŭ subiectŭ.

La órele 5, Regele declarà ședința închisà și dupĕ-ce Majestatea Sa și A. S. R. Principele Ferdinandŭ convorbirà încà cât-va timpŭ cu D-nii membri aflați fațà, la órele 5½ se întórserà la Palatŭ.

ARONŬ PUMNULŬ.

Les circonstances ne forment pas les hommes; elles les montrent.....; leur mission remplie, ils disparaissent en laissant à l'avenir des ordres qu'il exécutera fidèlement.

(„Les paroles d'un croyant").

F. de Lamennais.

(Circumstanțele nu formézà pe ómeni; ele îi aratà.....; îndatà ce misiunea lorŭ s'a împlinitŭ, ei disparŭ lăsându viitorului ordinele, pe carî elŭ le va esecuta cu fidelitate.

(„Cuvintele unui credĕtorŭ.")

Acestea le scria în 1834 unŭ apĕrătorŭ ferventŭ alŭ marei revoluțiunî francese, Hugues Félicité Robert de Lamennais. Și într'adevĕrŭ, când suferințele și nedreptățile sleiescŭ tóte puterile unui poporŭ, când dușmanii îi pregătescŭ în tainà séu pe fațà lovitura de grație, atuncî ca prin minune Provedința sădesce în unii bărbați acea tărià, cea din urmà nădejde a popórelorŭ sdruncinate, în fața căreia nu mai póte sta nicî unŭ stăvilarŭ. Lorŭ lî-e datŭ de a rĕsbuna suferințele seculare, ce a îndurat nĕmulŭ lorŭ — o rĕsbunare pacînicà prin sfărîmarea privilegiilorŭ asupritorilorŭ și prin revendicarea drepturilorŭ naționale ale asupriților; — lorŭ lî-e încredințatà acea nobilà și sfântà misiune de a lumina neamulŭ lorŭ și a-lŭ face consciu de existența sa. Grea sarcinà, misiune delicatà, dér fericitŭ acela, care împlinind'o pânà la sfîrșitŭ, și-a asiguratŭ acelŭ monumentŭ de nemurire, *perennius aere.*

Dintre puținii ómenî, carî au avutŭ norocul și marea chemare a pune temelia redeșteptării naționale române și în specialŭ a Românilorŭ din Bucovina, a fostŭ și Aronŭ Pumnulŭ, omulŭ prin escelențà alŭ istoriei. Elŭ va rĕmâné omulŭ istoriei și numai viitorulŭ desbrăcatŭ de prejudiții și egoismŭ îșî va putè da sentința hotărîtóre asupra însemnătății sale, pentru-cà noi suntemŭ prea aprópe de timpulŭ în care a trăitŭ și lucratŭ, spre a-i rêndui locul ce trebue sĕ ocupe printre bărbații redeșteptării nóstre naționale.

Pentru a înțelege meritele acestui bărbatŭ, celŭ puținŭ fațà de Bucovina, trebue sĕ schițămŭ în câte-va trăsurî împrejurările în care s'a ivitŭ și a lucratŭ.

Aronŭ Pumnulŭ s'a născutŭ în Cuciulata (satŭ din Comitatulŭ Făgărașului) la anulŭ 1818, din părinți sêrmanî. Abia în vêrstà de 14 anî tînĕrulŭ Aronŭ Pumnulŭ întrà în școla începĕtóre dela Odorheiu. Acésta întârdiere se datora póte debilității sale corporale, cum spune d-lŭ Iosifŭ Vulcanŭ,*) séu averei neîndestulătóre a părinților sĕi, cum ne vine de asemenea a crede, când scimŭ câtŭ de greu câștigà hrana intelectualà și acum Românii în Transilvania.

După terminarea a patru anî trecù în gimnasiulŭ din Blașiu (1836) și făcêndŭ cincî clase se duse la Clușiu, unde terminà cursurile gimnasiale.

Cu câte greutățî, dér cu câtà stăruință urmà elŭ aceștî anî, neobositŭ la lucru întru cunóscerea adevĕrului și căutându sĕ se pĕtrundà de lumina învietóre a sciinței!

Sĕ lăsămŭ pe unulŭ din învĕțăceii (școlarii) sĕi, pe d-lŭ Dr. Ioanŭ alŭ lui G. Sbiera, sĕ ne arate chipulŭ cum Aronŭ Pumnulŭ, lipsitŭ de multe-orî de cele trebuincióse traiului, a învĕțatŭ carte.

„Nu odatà, îmî istorisia Pumnulŭ, ḑice d-sa, cum elŭ, împreunà cu altî școlarî, mânca numai pâne sacà și bea apà rece; cum dormia pe pământulŭ golŭ numai cu mâna sub capŭ; cum nóptea, în lipsà de lumînare, învĕța séu la focul din vétrà, séu la lumina lunei, și cum, în lipsà de hârtiă și de tăbliță, se esercita în computŭ (calculŭ) și geometriă scriindŭ pe arina Têrnavelorŭ.“**)

Profesorii sĕi și episcopia din Blașiu, pentru a-i rĕsplăti silințele, îlŭ trimiserà în 1843, împreunà cu altî tinerî, la Viena în institutulŭ dela S-ta Barbara, pentru a face studii teologice, căcî și atuncî, ca și acum, nu era reservatà Românilorŭ altà sórte, decâtŭ preoția și dăscălia. — Dér tocmai acésta era dorința cea mai ardinte a lui Pumnulŭ, și mai alesŭ Viena era focarulŭ spre care încà de timpuriu tindeau silințele sale.

Visulŭ sĕu era împlinitŭ și munca sinceră și desinteresată, pe care Pumnulŭ o închinase națiunei sale, reîncepe cu furiă, necurmatŭ și din ce în ce cu mai multă nădejde.

E dreptŭ, cà Viena oferia lui Pumnulŭ tóte mijlócele de a se cultiva și a pĕtrunde cu spiritulŭ sĕu scrutătorŭ din ce în ce mai adêncŭ în tainele nenumĕrate ale mișcărei vieței și inteligenței omenescî.

Dér mai pe susŭ de tóte, cestiunea care interesa pe Pumnulŭ — era națiunea sa. Elŭ vedea starea ei umilitóre și doria, ca bunŭ Românŭ, regenerarea ei; o spera și de aceea lucra în acéstà direcțiune. Starea nefericità a Românilorŭ din Transilvania, carî erau clăcașî séu iobagî, legați de pamêntulŭ proprietarilorŭ lorŭ Ungurî și Sașî, devenia din ce în ce mai îngrijitóre.

Trebuia dér a sfărîma lanțurile acestei robii rușinóse; mișcarea în acestŭ sensŭ fusese începutà din 1780; luptătorii decișî nu lipsiau.

Pretențiunea Ungurilorŭ mai alesŭ, de a stăpâni totulŭ, devenia cu atâtŭ mai revoltătóre, cu câtŭ ei nu suferiau nicî limba românéscà, pe care o vorbiau și de care se serviau în afacerile lorŭ sĕrmanii iobagî. Pretențiune cu atâtŭ mai absurdà, cu câtŭ voiau sĕ le interḑicà limba românéscà și în școlî și în bisericî. Mișcarea începutà de Ungurî în 1825, care avea de scopŭ emanciparea graiului și spiritului maghiarŭ de órî-ce înrîuriri străine, degenerase în pretențiunî ridicole și nedemne, ca cele de mai susŭ.

Tóte aceste cestiunî făceau pe A. Pumnulŭ sĕ se îngrijéscà și sĕ caute a întra pregătitŭ în luptà.

De aceea îlŭ vedemŭ ocupându-se pe lângà studiile sale teologice impuse și cu studiulŭ filosofiei, istoriei și filologiei — trei studii înlănțuite unulŭ de altulŭ, a cărorŭ ființà în parte nu póte fi priceputà fărà concursulŭ celorlalte și mai alesŭ filosofia, cărora ele suntŭ de faptŭ subordonate.

Aronŭ Pumnulŭ nu pregeta, când era vorba de a afirma trecutulŭ națiunei românescî, plinŭ de învĕțăminte neprețuite pentru viitorŭ, și în tótà viéța sa, din nefericire prea scurtà, îlŭ găsimŭ agerŭ, convinsŭ și neobositŭ a proba prin acțiune și prin scrisŭ drepturile poporului românŭ, basate pe romanitatea limbei și pe faptele istorice.

Studiile sale nu se mărgineau numai la starea Românilorŭ din Transilvania; elŭ privia deopotrivă, cu acelașŭ interesŭ, cestiunea tuturorŭ Românilorŭ. Tocmai de aceea și tradusese, fiindŭ la Viena, broșura lui Félix Colson întitulată: De l'ètat prèsent et de l'avenir des Principautès de Moldavie et de Valachie. Parisŭ 1839 (inedità.)

In asemenea împrejurărî, cu unŭ capitalŭ de asemenea cunoscințe solide, Pumnulŭ se întorcea în 1846 în patrie, hotărîtŭ a se devota binelui națiunei sale.

Fù numitŭ profesorŭ de filosofiă la gimnasiulŭ din Blașiu, unde rĕmase pânà la isbucnirea revoluțiunei din 1848.

Pumnulŭ curagiosŭ și încredĕtorŭ în puterile sale, se suì pe catedra de fisolofiă, dela înălțimea căreia căuta sĕ înrădăcineze în sufletele tinere și entusiaste ale școlarilorŭ sĕi ideile salutare despre drepturile naturale ale individului și ale popórelorŭ. Tóte acestea erau cestiunî la ordinea ḑilei, problema a cărei soluțiune se prevedea și care agita tóte spiritele nemulțămite.*)

Cuprinsŭ de iresistibila dorință de a se jertfi pentru binele națiunei române, fù unulŭ dintre cei dintêiu, care cu unŭ curagiu și cu-o încredere admirabilă provocà acea imposantă adunare a poporului din Dumineca Tomei (30 Aprilie 1848) la Blașiu; acéstà convocare se făcù prin școlarii sĕi, cărora înainte de vacanța Pascilorŭ le încredințà proclamărî pentru a-le rĕspândi fiă-care pe la casele lorŭ și împrejurŭ. Tóte pedecile, ce încercau sĕ punà Ungurii, furà zadarnice. „Adunarea dela Dumineca Tomei fù de unŭ folosŭ nespusŭ pentru causa națională. Fărà acéstà adunare.... nu venia poporulŭ la acea însuflețire națională, care s'a aprinsŭ într'însulŭ prin ea, nicî nu câștiga încrederea în puterea proprie.*)

Atitudinea curagiósà și hotărîtà a lui Pumnulŭ îngrigia pe Ungurî, carî hotărîrà a-lŭ pierde.

Prigonitŭ de vrăjmașii sĕi, fugì în Țéra românéscà, care era ocupatà de Muscalî, așa cà rătăcindŭ din locŭ în locŭ abia se putù strecura prin Moldova pânà la Cernăuțî. Călĕtorŭ necunoscutŭ, dér piosŭ, se ruga ne'ncetatŭ pentru patria sa!

Românii din Bucovina conduși de ilustrii frați Hurmuzaki: Eudoxiu, George și Alexandru, voindŭ sĕ profite de lumina binefăcĕtóre a mișcărei din 1848, obținurà dela împĕratulŭ despărțirea administrativà a Bucovinei de Galiția și înființarea unei catedre pentru limba și istoria literaturei românescî la gimnasiulŭ din Cernăuțî. (Va urma.)

(„Revista Nouă.")

*) Iosifŭ Vulcanŭ, Panteonulŭ românŭ pag. 62.

**) Aronŭ Pumnulŭ. Vocî asupra vieței și însemnătății lui, precum și scrierile lui mărunte și fragmentare publicate de Dr. Ioanŭ alŭ lui G. Sbiera. Cernăuțî 1889. — Din acéstà publicațiune am luatŭ și noi unele date privitóre la Pumnulŭ.

*) I. G. Sbiera, Aronŭ Pumnulŭ. op. cit. p. 54.

Unŭ episcopŭ vrednicŭ.

Cu prilejulŭ ḑilei numelui episcopului *Strossmayer*, Croații stabiliți în Chicago i-au trimisŭ o adresà, în care'i împărtășescŭ, cà au întemeiatŭ o reuniune sub numele „Clubulŭ Strossmayer“, și'lŭ rugarà sĕ priméscà protectoratulŭ asupra clubului. Ḑiarulŭ croatŭ „Obzor“ publicà scrisórea, prin care episcopulŭ Strossmayer le rĕspunde, cà primesce protectoratulŭ, și în care continuà apoi astfelŭ:

„Străbunii noștri au udatŭ de nenumĕrate-orî pământulŭ cu sângele lorŭ și au făcutŭ numele croatŭ gloriosŭ în tótà lumea. Datorința nóstrà sfântà este sĕ susținemŭ, curatà nepătatà și glorióstà acéstà moștenire. Fiă-care om de onóre și consciu de sine va fi gata sĕ jertféscà totŭ, chiar și viéța, pentru patriă, pentru drepturile, libertățile și gloria ei și numai egoismulŭ golŭ și spiritulŭ destrucțiunii se face trădătorŭ de patriă, *se pleacă sub jugulŭ străinŭ și se fălesce cu rușinea națiunii proprii.* Astfelŭ de trădătorî de patriă suntŭ urgisiți de bărbații de onóre ai tuturorŭ națiunilorŭ, suntŭ isgoniți ca nisce ómenî vrednicî de blăstămŭ și aceastà judecatà dreaptà mai curêndŭ séu mai târḑiu este sigilatà de Atotputernicul, care scie, cà acela, care desprețuesce, tradézà și jertfesce poftelorŭ și patimilorŭ sale patria, în care s'a născut, în care trăesce și lucrézà, și națiunea sa, cu care este strînsŭ legatŭ: acela tradézà și patria vecînică și pe acela, care stăpânesce cerulŭ și pământulŭ și care a ḑisŭ: „Celŭ-ce nu iubesce pe fratele sĕu și pe vecinul sĕu acela nu iubesce nicî pe Dumneḑeu, acela sémĕnă cu Iuda Iscarioténul, care a trădatŭ pe Dumneḑeu și patria.“ Națiunea nóstrà, care a vĕrsatŭ rîurî de sânge pentru cruce și pentru libertatea de aurŭ, merità tótà dragostea și alipirea nóstrà. Voi în lumea nouă gustațî în deplină mĕsurà una dintre cele mai înalte bunĕtățî ale lumii acesteia, după care însetézà totŭ omulŭ nobilŭ: anume *libertatea adevĕrată*! Voi doriți, ca acéstà libertate câtŭ se póte de curênd sĕ fiă transportatà în patria, atâtŭ pe ferbinte iubità de voi. Și în lumea veche se folosesce des cuvêntulŭ libertate, dér acésta în cea mai mare parte este numai o umbrà de libertate, amăgire și ipocrisie, sub care se ascundŭ multe rele. In astfelŭ de împrejurărî *patrioții adevărați, carî apĕră drepturile și libertățile națiunii, au sĕ îndure sute de rele pentru-cà patimile și rĕutatea năvălescà asupra lorŭ din tóte părțile și din inimile*

„Da“, ḑise băiatulŭ.

„Eu sunt Gianeto Sanpiero; pe mine mĕ urmărescŭ cei cu gulerŭ galbenŭ“. (Acésta era uniforma Voltigiorilor, adecà o blusà cafeniù cu gulerŭ galbenŭ) Ascunde-mĕ, căcî nu potŭ merge mai departe.“

Ce'mî va ḑice tata, décà te voiu ascunde fărà scirea lui?“

„De bunà sémà va ḑice, cà bine ai făcutŭ.“

„Nu sciu dĕu.“

„Acunde-mĕ în grabà, cà vinŭ.“

„Aștéptà pânà vine tata.“

„S'așteptŭ? Afurisitŭ lucru! In cincî minute suntŭ aicî, ascunde-mĕ iute, orî te omorŭ!“

Fortunato îi rĕspunse cu sânge rece: „Pușca nu 'ți e încărcatà și nicî cartușe nu mai ai în traistà.“

„Décà nu am patróne, am pumnal!“

„Dér tu totŭ nu poți fugi așa iute ca mine“, și făcêndŭ o săritură, se depărtà de elŭ.

„Tu nu eștî fiulŭ lui Mateo Falcone; vrei sĕ mĕ lași sĕ fiu prinsŭ înaintea casei tale?“

La aceste cuvinte băiatulŭ rĕmase uimitŭ.

„Ce'mî dai?“ ḑise Fortunato apropiindu-se de Gianetto.

Proscrisulŭ căutà ceva în traista de piele, ce-i atêrna la brâu, și scóse o monedă de cincî franci, pentru carî póte a voitŭ sĕ'și cumpere prafŭ de pușcă. Fortunato vĕḑêndŭ banii, începù a zimbì, îi luà și ḑise cătră Gianetto: „Nu te teme de nimicŭ.“

Indatà făcù o gaurà mare într'o clae de fênŭ, ce era în apropierea casei. Gianetto se vîrî în fênŭ. Fortunato îlŭ acoperì așa, încâtŭ Gianetto abia putea sĕ rĕsufle, și nimenea nu putea observa, cà e cineva ascunsŭ în fênŭ. Și-i mai venì unŭ lucru în minte, care s'ar putè asĕmĕna cu șiretenià inventiósa a unui sĕlbaticŭ. Aduse o mâță (pisicà) cu pisoii ei cei micî și o puse pe grămada de fênŭ ca sĕ crédà cineva, cà mâța a fătatŭ în fênŭ și cà nimenî de multŭ timpŭ n'a mai mișcatŭ fênulŭ. Apoi acoperì cu țĕrînà urmele de sânge, ce se vedeau pe drumŭ cătră casà și se așeḑà liniștitŭ la sóre ca și mai înainte.

(Va urma.)

*) Al. Papiu Ilarianŭ. Ist. Rom. din Dacia sup. t. II.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

sélbătăcite se réspândescă în contra lorŭ suspecţări nenumérate. Dér precum aurulŭ în focŭ, astfelŭ bărbatulŭ în luptă se arată în tótă strălucirea. Bărbatulŭ onestŭ bucurosŭ se luptă pentru patriă, pentru libertatea şi progresulŭ ei şi nu se abate dinaintea prigonirilorŭ; elŭ scie, că omulŭ nici-odată un lucră mai salutarŭ pentru patriă, decâtŭ când sufere fără vină pentru libertatea şi progresulŭ naţiunii sale. Lângă chipulŭ celui réstignitŭ nu este nimicŭ mai măreţŭ, decâtŭ vederea unui omŭ, care sufere tóte relele pentru patriă, pentru libertatea şi gloria ei. Acésta este credinţa şi convingerea mea, după care totdéuna m'am îndreptatŭ şi după care cu ajutorulŭ lui Dumnedeu mĕ voiu îndrepta până la sfîrşitulŭ vieţii mele.

Diakovar, 24 Martie.

Strossmayer."

Istoriculŭ

renascerei jocurilorŭ nóstre naţionale
„Romana", „Romanulŭ" şi „Bătuta."

„Décă alte popóre ţinŭ la musica şi jocurile lorŭ ca la o avere naţională, datorĭ suntemŭ şi noi a-le întrebuinţa pe ale nóstre şi a îngriji de ele, ca de o moştenire scumpă, mai alesŭ acum, când ele — jucate bine, uniformŭ şi regulatŭ, şi décă se póte în costumŭ naţionalŭ — atragŭ atenţiunea tuturorŭ străinilorŭ, carĭ au ocasiune a-le vedé."

De aceste principii fiindŭ condusŭ, unŭ *martorŭ ocularŭ* alŭ celorŭ povestite mai josŭ a tipăritŭ la Iaşĭ încă în anulŭ 1886 o broşură anonimă, din care pentru informarea celorŭ ce n'au avutŭ prilegiu a o ceti—şi puţinĭ o vorŭ fi cetitŭ — şi a acelora, carĭ nu cunoscŭ istoriculŭ acestorŭ jocurĭ din altŭ isvorŭ, reproducemŭ următórele interesante date:

Era în anulŭ 1849 prin Octomvre, când lumea se gândia: cum sĕ'şĭ mai petrécă nopţile cele lungĭ de érnă.

Intr'una din ḑile, d-lŭ *Stefanŭ Emilianŭ* (poreclitŭ de presiunea unguréscă din trecutŭ: Kertész, care acuma este profesorŭ de Universitate în Iaşĭ, atuncĭ însĕ era profesorŭ în Braşovŭ), s'a dusŭ la d-lŭ *Iacobŭ Mureşianu*, cunoscutulŭ redactorŭ alŭ „Gazetei Transilvaniei", spre a-i face o visită.

D-lŭ I. Mureşianu se plimba prin odae, cugetândŭ la ceva; şi când zăresce pe d-lŭ Emilianŭ, îi adreséză cuvintele următóre:

— „Scii la ce cugetŭ eu?"

— „Sciu décă'mĭ vei spune."

— „Én pune-te la piano şi pune pe note melodiile pe care ţi-le voiu cânta.

— „Ei, şi? . . . Ce am înţelesŭ de aicĭ?"

— „Étă ce: vréu sĕ compunŭ unŭ danţŭ românescŭ de salonŭ şi'mĭ trebuesce musica. Pentru aceea fii bunŭ şi pune pe note câte-ţĭ voiu cânta şi de câte'ţĭ vei aduce aminte şi d-ta."

Dlŭ Emilianŭ, în a cărui inimă încă se nutriau asemenea dorinţe, află de bună acéstă ocasiune pentru a compune ceva românescŭ, şi punêndu-se la piano, a începutŭ a pune primele melodii românescĭ, dându-le adevĕratulŭ caracterŭ naţionalŭ luatŭ din poporŭ în tótă fidelitatea.

După aceste melodii s'a formatŭ celŭ dintâiu danţŭ românescŭ, compusŭ de d-lŭ Iacobŭ Mureşianu, căruia i-s'a datŭ numele *„Romana."*

Acestŭ danţŭ, atâtŭ de frumosŭ, jovialŭ şi elegantŭ, întrodusŭ în salonŭ, îşĭ are aşadéră începutulŭ sĕu din carnevalulŭ anului 1850...

Pe timpulŭ începutului acestui danţŭ se afla în Braşovŭ unŭ quasi-danţŭ-mĕestru cu numele Fernando. Acesta vĕḑêndŭ odată sĕu de douĕ orĭ jucându-se acestŭ danţŭ, „Romana", a creḑutŭ, că deja îlŭ scie. Alergă la Sibiiu şi începŭ sĕ'lŭ întroducă în familii române şi a-le învĕţa, însĕ cu totulŭ falsŭ şi schimositŭ, încâtŭ când l'a vĕḑutŭ D lŭ Emilianŭ jucându-se în celŭ dintâiu balŭ românescŭ, datŭ în teatrulŭ din Sibiiu, nu l'a mai cunoscutŭ.

După ce D-lŭ Emilianŭ şi-a esprimatŭ mirarea cătră óspeţii balului presentŭ, s'a luatŭ hotărîrea, ca a doua ḑi sĕ se întrunéscă flórea tinerimei de ambe sexele la Baronulŭ Vasilie Popŭ — acum mortŭ — unde D-lŭ Emilianŭ sĕ corecteze danţulŭ întocmai cum a fostŭ compusŭ de d-lŭ I. Mureşianu, ceea ce s'a şi făcutŭ, prin care coregere apoi s'a lăţitŭ „Romana" în uniformitate în tóte părţile.

Publiculŭ românŭ din Braşovŭ şi mai alesŭ tinerimea română, animată de acestŭ succesŭ, nu s'a opritŭ aci, ci a hotărîtŭ sĕ mai facă unŭ pasŭ înainte.

Cătră finitulŭ anului 1850, adresându-se tinerii românĭ cătră d-lŭ Emilianŭ, l'au întrebatŭ: décă nu are cunoscinţă despre celelalte danţurĭ naţionale române din Transilvania, şi décă are la cine, sĕ scrie la vr'unŭ cunoscutŭ din centrulŭ Transilvaniei, ca de acolo sĕ trimită nisce danţatorĭ bunĭ românescĭ? — D-lŭ Emilianŭ li-a réspunsŭ, că cunósce chiar în persónă pe doi din cei mai de frunte călugĕrĭ de pe Arieşŭ, şi décă se obligă tinerimea a sacrifica spesele aducerei acestora la Braşovŭ, d-sa este decisŭ a-i chiăma.

Primindŭ promisiunea tinerimei pentru contribuirea speselorŭ, a scrisŭ la Luna de pe Arieşŭ şi au venitŭ de acolo Ioanŭ Călugĕrulŭ, care fusese 7 anĭ vătavŭ de călugĕrĭ, şi cu nepotulŭ sĕu Simionŭ Çicudeanu.

Aceştia sosindŭ în Braşovŭ, s'au produsŭ faţă cu unŭ numĕrŭ considerabilŭ de tótă etatea din hotvoleulŭ românescŭ, care producţiune a plăcutŭ fórte la toţĭ cei de faţă.

Dela aceştia a începutŭ a învĕţa tinerimea figură de figură jocurile eroice românescĭ din Ardélŭ.

Dintre toţĭ tinerii, câţĭ au începutŭ a învĕţa, s'au alesŭ şése inşĭ carĭ au învĕţatŭ mai iute o mulţime de figurĭ din acestŭ danţŭ. Aceştĭ tinerĭ au fostŭ Ioanŭ Popŭ,) fostulŭ profesorŭ de matematică la Universitatea din Iaşĭ dela 1860 până la 1865 când a rĕposatŭ), D. Teclu, I. Ankĕnŭ, D. Iuga, toţĭ trei comersanţĭ, E. Verzea, acum preotŭ în Săcele, şi d-lŭ Stefanŭ Emilianŭ.

Din figurile învĕţate de aceştia, d-lŭ Emilianŭ a alesŭ pe cele mai frumóse şi a compusŭ danţulŭ numitŭ *„Romanulŭ"* din 12 figurĭ, şi anume figurĭ, pe care sĕ le pótă învĕţa şi alţii mai uşorŭ. Odată arangiate figurile, s'au exercitatŭ cei şése inşĭ pentru a juca bine şi cu precisiune figură după figură, ceea ce a şi succesŭ peste tótă aşteptarea.

După aceea tinĕrulŭ D. Teclu a făcutŭ propunerea următóre: — „Băeţi! Dumineca viitóre este balŭ mare de nunta tinerei părechĭ X. Y. în salonulŭ de balŭ (în Redoute), unde noi deja suntemŭ totĭ învitaţĭ. Sĕ ne procurămŭ costumŭ naţionalŭ şi în timpulŭ pausei sĕ ne îmbrăcămŭ, sĕ ţinemŭ lăutarii (musicanţii) noştri în apropiere ascunşĭ, şi deodată sĕ întrămŭ în salonŭ sĕ jucămŭ *„Romanulŭ."*

Propunerea s'a primitŭ de toţĭ şi în celŭ mai perfectŭ secretŭ s'au îmbrăcatŭ şi au intratŭ în salonŭ doi câte doi alăturĭ, când nu visa nimenĭ nicĭ din óspeţĭ, nicĭ din partea dătătorilorŭ de balŭ. Ajungêndŭ în mijloculŭ salonului, au făcutŭ unŭ rondŭ, au datŭ semnalŭ musicanţilorŭ aduşĭ pentru acestŭ scopŭ şi începură a juca.

Condeiulŭ nu póte descrie efectulŭ şi entusiasmulŭ, ce a produsŭ acestŭ danţŭ asupra publicului, pentru-că ar trebui sĕ vĕḑă cineva aşa ceva, căcĭ a a se descrie nu se póte. Dómnele şi domnişórele, câte florĭ naturale au avutŭ la pieptŭ, le-au aruncatŭ pe danţatorĭ, încâtŭ se părea, că o ploe de florĭ ar fi eruptŭ deodată.

Aicĭ a fostŭ culmea triumfului! Bieţii călugĕrĭ nu mai sciau ce sĕ facă de bucuriă, când au vĕḑutŭ şi ei resultatulŭ ostenelei lorŭ.

Aşadéra danţulŭ numitŭ „Romanulŭ" şi-a luatŭ începutulŭ sĕu în carnevalulŭ din 1851. Studenţii dela scólele din Braşovŭ l'au lăţitŭ apoi ca fulgerulŭ de iute în tóte regiunile românescĭ..

Aḑĭ nu este petrecere de danţŭ, unde sĕ nu se danţeze „Călugĕrulŭ", care nu este altceva, decâtŭ „Romanulŭ" celŭ compusŭ de d-lŭ Emilianŭ. Este însĕ regretabilŭ, că i-au schimbatŭ numele din *„Romanulŭ"* în *„Călugĕrulŭ"*. Pentru-că acesta nu este unŭ danţŭ propriu numai alŭ Călugĕrilorŭ, fiindcă nu'lŭ jócă numai Călugĕrĭ, ci din contră: este danţulŭ poporului românŭ din Ardélŭ, pe care'lŭ jócă şi Călugĕrii. Prin urmare, e greşită numirea lui de „Călugĕrul." „Bătuta" însĕ este unŭ danţŭ propriu numai alŭ Călugĕrilorŭ, pentru-că în petrecerile poporului dela sate, numai pe icĭ, pe colo îlŭ jócă bărbaţii, însĕ fórte rarŭ, şi mai alesŭ numai pe Arieşŭ şi pe Târnave în Transilvania, pe unde suntŭ cei mai vestiţĭ danţatorĭ.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS".

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Pesta, 5 Aprilie. Proiectulŭ de lege privitorŭ la decentralisarea tablelorŭ r. se va aduce în curêndŭ în camera deputaţilorŭ.

Parisŭ, 5 Aprilie. Ambasadorulŭ germanŭ făcŭ ministrului francesŭ de interne declaraţiunĭ măgulitóre asupra activităţii folositóre, ce au desfăşurat'o delegaţi-francesĭ în conferinţa pentru lui crătorĭ.

Petersburgŭ, 5 Aprilie. Marele manevre, la care e aşteptatŭ împĕratulŭ germanŭ, vorŭ începe la începutulŭ lui Augustŭ şi se vorŭ ţiné împrejurulŭ Petersburgului.

Sofia, 5 Aprilie. Agentulŭ diplomaticŭ Mincevicĭ va fi, probabilŭ, mutatŭ în altŭ postŭ.

Viena, 5 Aprilie. Greva zidarilorŭ a trecutŭ în stare de armistiţiu, deórece amêndouĕ părţile iau o atitudine aşteptătóre.

Grosssiegwarts, 5 Aprilie. In urma nouĕlorŭ turburărĭ ce au isbucnitŭ între lucrătorĭ, s'a trimisŭ oştire din Krems şi Budweis. Situaţiunea e fórte încordată şi însuflă cele mai marĭ îngrijirĭ.

Din traista cu minciunile.

Ţiganulŭ cu óia.

Unŭ Ţiganŭ avea o óiă, ce o căpĕtase ca darŭ dela naşu sĕu când s'a cununatŭ. Ţiganulŭ se gândi, că bine-ar fi sĕ'şĭ ducă şi elŭ óia 'n turmă cu ale mai multorŭ ómenĭ dinpreună, sĕ capete şi elŭ vr'o douĕ orĭ cincĭ găleţĭ de lapte. Legă óia cu brăcinaru şi pornì cu ea la stână, fluerându de voiă bună.

„Écă ţi-am adusŭ şi oile mele", ḑise Cioroiulŭ cătră pĕcurarŭ, „sĕ'mĭ dai lapte-grosŭ şi brânză, sĕ'mĭ mai ungŭ şi hastă rînză".

Pĕcurarulŭ zîmbia pe sub mustaţă, dér tăcŭ; ér Ţiganulŭ se 'ntórse voiosŭ acasă şi aştepta lapte-grosulŭ şi brânza.

Trecŭ o sĕptĕmână, trecŭ şi o lună, se gătă şi véra, dér Ţiganulŭ nu mai căpĕtà nicĭ lapte, nicĭ caşŭ, nicĭ brânză, nicĭ urdă, măcarŭ că cioroiulŭ aştepta dela o óiă câtŭ dela o sută.

Ţiganulŭ pornì la stână, şi ajungêndŭ acolo începŭ a înjura şi a se sfădi cu pĕcurarulŭ, că nu i-a trimisŭ baremĭ douĕ-cincĭ găleţĭ dela oile ce le are.

Pĕcurarulŭ, nicĭ una nicĭ douĕ, mi-lŭ înhăţà pe cioroiulŭ de plete şi mi-lŭ tîrnuì până ce se făcŭ blândŭ ca mielulŭ de nicĭ nu mai pomenea de lapte. După păruială mi-lŭ săturà bine de caşŭ şi urdă şi'i dete şi-o găléţă de lapte sĕ'lŭ ducă acasă, dér sĕ nu cumva sĕ'i mai calce piciorulŭ pe la stînă.

Ţiganulŭ puse găléta pe capŭ şi pornì cătră casă. Pe drumŭ începŭ cioroiulŭ sĕ plănuiască: cum sĕ'şĭ facă din lapte avere.

„Laptele, îşĭ ḑicea elŭ, are sĕ se facă mai grosciorŭ şi l'oiu vinde cu preţŭ mai marişorŭ; cu banii ce i-oiu lua, mi-oiu cumpĕra o găină, care va cresce şi se va 'ngrăşa, şi vêndêndo cu preţŭ mare, cu banii mi-oiu cumpĕra unŭ porcŭ, pe care l'oiu îngrăşa şi l'oiu vinde cu preţŭ împătritŭ. Cu ăsta mi-oiu cumpĕra unŭ mândŭ, care crescêndŭ la mine va fi mândru şi sprintenŭ. Apoi oiu vinde óia şi mi-oiu cumpĕra unŭ căruţŭ, şi-oiu şedé în elŭ fălosŭ, cu nevasta. De s'o întêmpla sĕ trécă pe lângă noi ómenĭ de trébă, carĭ sĕ-şĭ ia pălăria de noi, ḑicêndu'mĭ „măria ta", atuncĭ voiu ḑice: „Sĕ trăescĭ omŭ prostŭ ce eştĭ, şi nu mi-oiu lua pălăria, ci oiu da numai din capŭ ca domnii, éc'aşa...."

Şi plecândŭ cioroiulŭ capulŭ cu găléta, îi căḑŭ şi se vĕrsà totŭ laptele. Horhonulŭ supĕratŭ focŭ începŭ a'şĭ smulge pĕrulŭ din capŭ şi se jurà ḑicêndŭ:

S'a dusŭ dracului şi ĕstŭ planŭ,
Am rĕmasŭ totŭ la ciocanŭ.

MULTE SI DE TOATE.

Nóptea din urmă în Paris a regelui de Westfalia.

Regele de odinióră de Westfalia, Hieronimŭ Bonaparte, unŭ frate alŭ împĕratului Napoleonŭ I., mai 'nainte de a se sui pe tronulŭ ce'lŭ crease acesta, anume pentru elŭ, trăia în Parisŭ ca unŭ nobilŭ perde-vĕră, cerceta tóte teatrele şi locurile de petrecere şi trăia în relaţii bune cu mai mulţĭ scriitorĭ, carĭ prin spiritulŭ, glumele şi uşurinţa lorŭ îşĭ făcuseră órecare nume.

In séra după denumirea sa de rege alŭ Westfaliei, când eşì din teatrulŭ Vaudeville, se întâlnì cu 2 din cei mai intimĭ amicĭ ai nebuniilorŭ sale, cu Domnii de Cambremer şi P. Luchot, şi îndată îi chemà cu sine.

„Mĕ bucurŭ fórte, că vĕ vĕḑŭ pe voi", le ḑise el, „sciţĭ voi, că eu sunt regele Westfaliei?"

„Sigurŭ, sire, şi permiteţi-ne, sĕ fimŭ cei dintâiu, carĭ...."

„Intre noi n'au locŭ ceremoniile şi linguşirile! Pentru acestea aveţĭ timpŭ, când voi fi pe tronŭ; aicĭ nu vréu sĕ sciu de „D ta"; rĕmânemŭ ca şi până acuma „Tu". — Aideţĭ la mâncare"

Hieronim conduse pe amicii sĕi la una din cele mai de frunte restauraţii din palatulŭ regalŭ şi comandà unŭ prândŭ alesŭ. Flencăniră multe, rîserà multŭ, făcură totŭ feliulŭ de glume şi — lucru naturalŭ — bĕură nu prea puţinŭ.

După ce vinulŭ înfierbêntà capetele şi le făcŭ cam grele, Hieronimŭ ḑise: „Amicilor, noi rĕmaserăm împreună; décă voiţĭ, vĕ i-au cu mine. Tu, Cambremer, sĕ fii secretarulŭ meu, ér pe tine Petre, te facŭ bibliotecarŭ, căcĭ vĕḑŭ, că ţĭ placŭ cărţile."

Propunerea fŭ primită cu entusiasmŭ şi înstalarea se şi făcŭ prin o sticlă próspĕtă de şampaniă.

In fine trebuiră sĕ se despartă şi cerură socotéla. Hieronimŭ scóse punga, dér noulŭ rege de Westfalia nu găsì mai multŭ ca 2 luisd'orĭ, carĭ nicĭ pe departe nu erau de ajunsŭ spre a plăti mésa; ambii sĕi funcţionarĭ de statŭ se grăbiră a oferi regelui tótă averea lorŭ; dér şi acésta abia făcea 10 francĭ.

Ce era de făcutŭ? Pe la 2 óre diminéţa era imposibilŭ a împrumuta de undeva banĭ. In fine se hotărîră a chema chiarŭ pe ospĕtarulŭ şi a-i arăta fatala posiţiă, în care se aflau. Acesta, omŭ cuminte şi prevenitorŭ, îi întrébă numai de nume.

„Eu sunt secretarulŭ regelui de Westfalia", strigà Cambremer.

„Eu sunt bibliotecarulŭ regelui de Westfalia, adăogà iute Luchot.

„Prea bine, Domnilorŭ", rĕspunse ospĕtarulŭ, carele începŭ a bănui, că va fi avêndŭ de lucru cu nescarĭ înşelătorĭ, „şi ăsta alŭ treilea va fi de bună sémă regele de Westfalia."

„Ai totŭ dreptulŭ", rĕspunse Hieronimŭ, „acela sunt eu."

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Asta-i prea multŭ, Domniloru, vomŭ vedé, nu cumva veţi schimba rolele înaintea comisarului de poliţiă.“

„Pentru Dumnedeu!“ strigă Hieronimŭ, căruia nu-i plăcea direcţiunea ce-o luase lucrulŭ, „sĕ nu facemŭ larmă! Déoă nu te încredi, îţi lasŭ aicĭ orologiulŭ meu, care acopere de 10-orĭ socotéla D-tale.“ Şi cu acestea predă ospĕtarului unŭ preţiosŭ şi frumosŭ orologiu de busunarŭ, ce i-lŭ dăruise Napolenŭ şi care pe o parte avea, în diamante, subscrierea numelui sĕu şi aşa se putŭ depărta cu amicii sĕi. Ospĕtarulŭ se uită cu deamĕnuntulŭ la orologiu şi îi părea, că ar fi de furatŭ, decĭ îlŭ duse la poliţiă. Comisarulŭ cunoscŭ trăsurile numelui împĕratului şi fugĭ iute la prefectulŭ de poliţiă; acesta la Ministrulŭ de interne, care îndată se duse la împĕratulŭ la S. Cloud.

Impĕratulŭ plătì şi scóse orologiulŭ, şi nŭ se scie cu ce cuvinte i-l'a restituitŭ fratelui sĕu, regelui, când acesta încă în acea di îşĭ luà adio dela elŭ, dér cu sine n'a dusŭ nicĭ pe „secretarulŭ“, nicĭ pe „bibliotecarulŭ“ sĕu.

(„Bibliotek der Unterhaltung und des Wissens“)

*

O invenţiune românéscă.

S'a vorbitŭ în dilele acestea, în diarele din Bucurescĭ, despre o invenţiune făcută de locotenentulŭ de călăraşĭ, Rudolf Copetski. „Timpulŭ“ dă următórele amĕnunte asupra acestei ingenióse invenţiunĭ:

Invenţiunea constă în aceea, că prin sistemulŭ de mecanismŭ, ce a întrodusŭ în fabricarea lămpilorŭ, nu mai e nicĭ o primejdiă pentru acei, carĭ întrebuinţézŭ lămpile cu petroleu. Mecanismulŭ este câtŭ se póte de simplu. La o înclinare, care ar face ca lampa sĕ se răstórne, două capace d'o parte şi de alta a lăţimei fitilului, îlŭ acopere şi lampa se stinge imediatŭ înainte d'a cădé, de a se sparge şi a pricinui nenorocirĭ. In orĭ ce direcţiune se va apleca lampa, şi chiar în posiţiune orisontală aşedând'o, efectulŭ înlăturătorŭ de primejdiă este acelaşĭ, lampa se stinge. Nenumĕrate suntŭ serviciile ce acéstă invenţiune e menită a aduce mai cu sémă populaţiunei dela ţĕră, mai nedibace cu mănuirea lămpilorŭ şi printre care dilnicŭ se producŭ o sumă de nenorocirĭ.

Sistemulŭ d-lui Copetski se adoptézŭ la totŭ felulŭ de lămpĭ: suspendate, de masă, de părete, portative în felinare. Invenţiunea pórtă numele de *lampa cu extinctor automatic Copetski*. Inventatorulŭ a comandatŭ deja în Englitera la fabricele societăţii Schopenhov din Londra şi Birmingham, unŭ numĕrŭ de unŭ milionŭ şi jumătate de lămpĭ, carĭ vorŭ fi gata de pusŭ în vêndare în luna lui Maiu. Ele se fabrică numai din metalŭ, pentru-că sticla se sparge, şi pe lângă avantagiulŭ soliditătii au şi acela, că gazulŭ şi fitilulŭ se punŭ fără sĕ fiă nevoiă a deşuruba maşina lămpei, din care causă se producŭ multe accidente. D. Copetski a reuşitŭ sĕ capete pentru meritósa sa invenţiune brevete în totă Europa, în Statele-Unite, Canada şi Brasilia. Brevetulŭ din Statele-Unite mai cu sémă se capătă fórte greu. Lămpile d-lui Copetski au fostŭ expuse în timpŭ de trei lunĭ, şi publiculŭ a fostŭ admisŭ sĕ facă cu ele tóte experienţele posibile, spre a constata siguranţa sistemului, şi din acéstă încercare d. Copetski a eşitŭ victoriosŭ şi a pututŭ astfelŭ obţine brevetulŭ.

La noi, stăruitorulŭ inventatorŭ a fostŭ primitŭ în audienţă de d-nii miniştri generalŭ Manu, Ghermani şi Pĕucescu, cărora li-a adresatŭ o petiţiă, prin care cere scutirea de vamă pentru lămpile sale fabricate în strĕinătate. A făcutŭ deja unŭ referatŭ la consiliulŭ de ministri carĭ, nu ne îndoimŭ, va sci sĕ răsplătéscă stăruinţa şi sacrificiile ce d. Copetski a făcutŭ spre a duce invenţiunea sa la bunŭ sfârşitŭ. Obţinêndŭ scutirea de vamă, d. Copetski va înfiinţa în Bucurescĭ unŭ depositŭ, care va furnisa în totŭ Orientulŭ, ceea-ce pentru Statŭ ar fi avantagiosŭ prin transportulŭ pentru Orientŭ ce s'ar face prin ţéra nóstră.

Afară de acésta, d. Copetski are încă o invenţiune multŭ mai ingeniósă, şi care e menită a face o revoluţiune economică în lumea întrégă. Asupra acesteia nu putemŭ face indiscreţiuni încă, de óre-ce invenţiunea este pe calé de primi brevetulŭ. Peste vr'o 15 dile vomŭ putè s'o anunţămŭ cetitorilorŭ noştri.

*

Două greşelĭ...

D lŭ B. . . a cetitŭ în „Figaro“ următorulŭ anunţŭ: „O fată orfană, de măritatŭ — 22 anĭ — c'o destre de 100,000 francĭ. Două greşelĭ.“ Cetindŭ anunţulŭ, d-lŭ B. . . merge numai decâtŭ la destinaţiă, vede fata şi rĕmâne surprinsŭ când vede pe lângă fată şi unŭ băĕţelŭ. Ei, dér iute s'a împăcatŭ d-lŭ B... cu acésta. Au făcutŭ logodna şi după logodnă mergŭ amêndoi la mijlocitorulŭ căsătoriei. „Am vĕdutŭ o greşélă“ dise elŭ cam supĕrat, „acum sĕ'mĭ areţi şi a doua?“ — „Oh!“ răspunse mijlocitorulŭ, a doua e o greşélă de tiparŭ: s'a tipăritŭ adecă cu unŭ zero mai multŭ: Va sĕ dică în locŭ de 10,000 de francĭ s'a anunţatŭ 100,000 de francĭ. Poftimŭ şi corege greşéla.“ Bietulŭ domnŭ B. a rĕmasŭ ca opăritŭ.

*

Arderea cadavrului reginei Indiei.

Din Ranguun se scrie, că regina vĕduvă din Birmania, murindŭ în dilele acestea cadavrulŭ ei a fostŭ arsŭ pe lângă mare pompă. Ceremonia arderei s'a sĕvîrşitŭ la depărtare de 2 kilometri dela Ranguun. In fruntea conductului mergea fiica rĕposatei, însoţită de alte femei îmbrăcate în haine albe, înaintea cărora o cétă de copile acoperiră calea cu rose. Unŭ şirŭ lungŭ de trăsurĭ urmau sicriulŭ, care era încărcatŭ cu bogate darurĭ aduse deilorŭ ca jertfă. Până când a arsŭ cadavrulŭ, nenumĕrate musicĭ făceau unŭ sgomot asurditorŭ. Cenuşa rĕposatei n'au pus'o în urnă, după cum era obiceiulŭ, ci au aruncat'o pe rîurĭ.

Călendarulŭ săptĕmânei. Martie are 31 dile. Germenar.

1890 Dilele săptĕm.	Călendarulŭ Iulianŭ	Călend. Gregorian	Sórele răsare	Sórele apune
Dum.	25 (†) Bunavest. şi Flo.	6 (†) Paschĭ	5. 29	6. 36
Lunĭ,	26 Sob. Arch. Gavriil	7 (†) Cain	5. 27	6. 37
Marţĭ,	27 Cuv. Mart. din. Tes.	8 Âmant	5. 26	6. 39
Mercurĭ,	58 Cuv. Ilarion	9 Maria Cl.	5. 24	6. 40
Joi,	29 Cuv. Marcu	10 Esechiel	5. 22	6. 42
Vinerĭ,	30 (†) Vinerea patimelor	12 Leo cel mare	5. 20	6. 43
Sâmb.	31 Cuv. Ipatie	12 Iuliu	5. 12	6. 44

Têrgulŭ de rîmători din Steinbruch. La 31 Mart. n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 135.448 capete, la 1 Aprilie au întratŭ 3342 capete şi au eşitŭ 733 rĕmânêndŭ la 1 Aprilie unŭ numĕrŭ de 138057 capete. — Se notézŭ: marfa *unguréscă* veche, grea dela 43 cr. până la 44½ cr. marfă *unguréscă* tinĕră grea dela 47 cr. până la 48 cr., *de mijlocŭ* dela 46 cr. până la 47 cr. — *uşóră* dela 45 cr. până la 46 cr. — *Marfă ţĕrănéscă* grea dela 44 până la 45 cr. — *de mijlocŭ* dela 44 cr. până la 45½ cr. *uşóră* dela 44 cr. până la 45 cr. — *Marfă de România* de *Bákony* grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă grea dela — cr. până la — cr. însĕ transito uşóră dela — cr. până la — cr. transio dto ţepósă grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă dela — cr. până la — cr. *Marfă sêrbéscă* grea dela 44—45 cr. transito, mijlociă grea dela 44—44½ cr. transitoşuóră dela 43—44 cr. Porcĭ îngrăşaţĭ de unŭ anŭ dela — cr. până la — cr., îngrăşaţĭ cu cucuruzŭ dela — cr. până la — cr., îngrăşaţĭ cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântăriţĭ la gară cu 4½.

Din raportele comerciale din Budapesta.

29 Martie.

Negoţulŭ de producte din cursulŭ săptĕmânei îlŭ putemŭ numi slabŭ. Comande pentru exporturĭ au intratŭ puţine. Din contră, negoţulŭ, în manufacturĭ a fostŭ fórte viu.

Bucate. Ţinuta preţurilorŭ din afară n'a fostŭ uniformă. Pe când în New-York şi Chikago în America, şi pe pieţele engleze, au scădutŭ, preţurile nu numai s'au ţinutŭ mai ferme, dér au şi încheiatŭ mai bine ca în săptĕmâna trecută. In B.-Pesta au încheiatŭ de asemenea mai susŭ cu 5 cr. ca săptĕmâna precedentă. Mişcarea de săptĕmână a fostŭ cam 130,000 măji metrice.

Coloniale. Zaharulŭ notézŭ: Prima 33.75, tăiatŭ 35 fl. In *cafea* tóte pieţele suntŭ fără mişcare.

Păstăióse. Oferte însemnate, de aceea preţurile scădute. *Fasolea mare* notézŭ 6.25, 6.75.; *linte* 8.50, 10 fl.. *Maculŭ* 28 — 29 fl.. *Sĕmênţa* de cânepă lipsesce; se póte vinde calitate bună cu 9.75, 10 fl..

Victualie. Negoţulŭ de ouĕ fermŭ, ofertă puţină, preţurĭ 42½, 45 la 1 fl.. *Ouĕle* au fostŭ tare căutate şi bine plătite. *Gâsce* grase 6, 6.20 fl., tăiate 5.80, 6 fl., slabe 2.80, 2.90; *raţe* grase 2.10, 2.20 fl. slabe 1.30, 1.50,; *pui* 1.20, 1.40, *curcĭ* 5.20, 5.50,. Tóte cu părechea.

Mierea strecurată, ungurésca, 26—27 fl., — *Cĕra* de Rosenau 125 — 126 fl.

Unsórea de porcŭ. Cerere slabă, preţurĭ apĕsate. De orasŭ cu butoiu cu totŭ 54, 54.40, fără butoiu 51.50, 52 fl.

Peĭ. In săptĕmâna trecută s'au vêndutŭ cam 20,000 peĭ de óie, *sêrbescĭ* 120 fl. 100 bucăţĭ, de *Bosnia* 58 fl. pr. 100 kilogr, *bulgare* 94 fl. pr. 100 bucăţĭ, tóte cu 2½. *Peĭ de mielŭ* s'au vêndutŭ câteva mii cu 45, 47 fl. suta de bucăţĭ.

Peile uscate, cerere fórte neînsemnată. Fruntea de boi 68—72 fl., de vacĭ 62—64 fl., pitlingĭ 70—75 tóte pr. 100 kilogr.

Peĭ lucrate. Liniste totală, cu deosebire tóte felurile de talpă neglese; prĕtotindenea se găsescŭ deposite marĭ.

Bursa de mărfurĭ din Budapesta dela 2 April. 1890.

Sĕminţe	Qualitatea per Hect.	Preţulŭ per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenescŭ	—	—	—
Grâu dela Tisa	79	9.—	9.05
Grâu de Pesta	79	8.95	9.—
Grâu de Alba-regala	79	9.—	9.—
Grâu de Bácska	79	—	—
Grâu ung. de nordŭ	79	—	—

Sĕminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Preţulŭ per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	8.25	8.45
Orzŭ	Nutreţŭ	60 62	6.65	7.—
Orzŭ	de vinars	62.64	7.10	7.90
Orzŭ	de bere	64.61	8.25	9.75
Ovĕsŭ		39.46	8.10	8.50
Cucuruzŭ	bănăţ.	75	4.90	4.95
Cucuruzŭ	altŭ soiu	73	4.30	4.95
Cucuruzŭ	„	—	—	—
Hirişcă	„	—	5.—	5.30

Producte div.	Soiulŭ	Cursulŭ dela	până
Sem. de trif.	Luţernă ungur.	65.—	72.—
—	— francesă	—	—
—	—	—	—
„	roşiă	34 —	40.—
Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	44.50	45.—
Oleu de in		6.—	6 15
Uns. de porc	dela Pesta	54.11	54.50
„	dela ţĕră	—	—
Slănină	svĕntată	43.—	44.—
„	afumată	51.—	52.—
Sĕu		31.—	32.—
Prune	din Bosnia în buţĭ		
„	din Serbia în sacĭ		
Lictarŭ	slavonŭ nou		
„	bănăţenescŭ		
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	ungurescĭ		
„	sêrbescĭ		
Miere	brută	27.—	28.—
„	galbină strecurată	28.—	29.—
Ceară	de Rosenau	122.	123.
Spirtŭ	brutŭ	12.50	12.75
„	Drojdiuţe de spirt	15.25	15.75

Preţulŭ pe 100 chilograme

Cursulŭ la bursa de Viena
din 3 Aprilie st. n. 1890

Renta de aurŭ 4%	102.—
Renta de hârtiă 5%	99.05
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ	117.—
dto argintŭ	95.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	114.—
Bonurĭ rurale ungare	88.50
Bonurĭ croato-slavone	—.—
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ	—.—
Împrumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	139.50
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului	126.60
Renta de hârtiă austriacă	88.15
Renta de argintŭ austriacă	88.25
Renta de aurŭ austriacă	110.—
Losurĭ din 1860	138.—
Acţiunile băncei austro-ungare	942.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar.	336.60
Acţiunile băncei de creditŭ austr.	301.75
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.61
Napoleon-d'orĭ	9.45
Mărcĭ 100 imp. germane	58.50
Londra 10 Livres sterlings	119.30

Bursa din Bucurescĭ din 2 Aprilie.

Valorĭ	%	secum
Rentă română perpetuă 1875	5%	102.3/4
Renta română amortisabilă	5%	98.3/4
dtto	4%	84.5/8
Renta rom. (rurale convertite)	6%	102.1/8
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	—.—
idem idem	5%	—.—
Împrumutulŭ Openheim 1866	8%	—.—
Împrumutulŭ Oraş Bucurescĭ	5%	91.—
idem idem din 1884	5%	—.—
Impr. or. B cu prime Loz. fr. 20	—	—.—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	102.1/4
idem idem	5%	97.1/4
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	102.3/4
idem idem	6%	101.1/2
idem idem	5%	93.1/4
Credit Fonc. Urban din Iaşĭ.	5%	80.—
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr v. N.	250.—
Banca Nation. ult. div. 82.15	500	1150.—
Dacia-România ult. div. 20 lei	200	343.—
Naţionala de asig. ult. div. 18 lei	200	345.—
Banca Rom. ult. div. fr. 13.12	500	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div.	250	—.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 22.50	250	120.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. div.	100	—.—
Soc. de Reas. ult. div. 10 l. aur	200	—.—
Nation. de Asig. ult. div. 128.35	—	—.—
Societ. de Constr. ult. div.	—	—.—
Societ. de Hârtie ult. div.	—	—.—
Agio în Bursă	—	—.30
Rubla de hârtie	—	—.—
Banca Nation. a României		
Scompt.	6—	—.—
Avansurĭ pe efecte	7%	—.—
Avansurĭ pe Lingourĭ	7%	—.—

Cursulŭ losurilorŭ private din 2 April.

	cump.	vinde
Basilica	7 70	8.—
Creditŭ	185.75	186.2
Clary 40 fl. m. c.	57.50	53.25
Navig. pe Dunăre	132.50	133.50
Insbruck	25.—	26.—
Keglevich	32.—	34.—
Krakau	23.—	23.75
Laibach	22.75	23.25
Buda	62.50	63.50
Palffy	57.—	58.—
Crucea roşie austr.	19.50	20.—
dto ung.	12.25	12.75
dto ital.	14.90	15.40
Rudolf	—.—	—.—
Salm	62.—	63.—
Salzburg	26.75	27.25
St. Genois	61.50	62.—
Stanislau	—.—	32.—
Trieitine 4½% 100 m. c.	145.—	149.—
dto 4% 50	—.—	68.—
Waldstein	40.75	41.75
Windischgrätz	53.50	54.50
Sêrbescĭ 5%	17.—	18.—
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	111.50	112.25

INSERŢIUNE.

St. D-le Redactorŭ!

Intr'un numĕr de Duminecă aţĭ binevoit a publica în fóia d-vóstră decisiunea On. Comitet administrativ local referitóre la petiţiunea mea pentru concesiunea de zarafiă în piéţa Braşovului. Estrasulŭ din raportulŭ comitetului n'a fostŭ chiar corectŭ. Eu la locurile competente n'am petiţionatŭ de locŭ pentru unŭ nou locŭ de masă de schimbŭ, şi autorităţile nu mi-au resolvatŭ cererea conformŭ scopului meu. Eu n'am cerutŭ altceva, decâtŭ transformarea concesiunei tatălui meu Dumitru Iarca, care o are de 32 anĭ, pe numele meu. In acestŭ modŭ nu mi-s'a resolvatŭ, dér posedŭ decretulŭ Inclitului magistratŭ urbanŭ Nr. 3100/889 prin care sunt înregistratŭ ca conducĕtorŭ alŭ afacerei de zarafiă şi afară de acésta posedŭ şi concesiune separată pe numele meu propriu cu Nr. 9755/89, în puterea cărora exercezŭ dreptulŭ de zarafiă în piéţa Braşovului.

Astfelŭ pentru a nu fi lumea indusă în eróre vĕ rogŭ a publica acéstă observare. Totd-odată mĕ recomandŭ On. publicŭ şi mĕ rogŭ de concursulŭ posibilŭ asigurându-lŭ, că voiu satisface aşteptărilorŭ sale şi voiu lucra exactŭ după cursulŭ dilei dimpreună cu colegii mei românĭ.

Braşovŭ, 17 (29) Martie 1890

Cu tótă stima

Demetriu D. Iarca.

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Preparatele antiseptice
ale lui
Dr. GUST

pentru îngrijirea dinților și a gurei au unu efectu escelentu, **curățitoru, conservătoru** și **întăritoru** asupra organelorŭ gurei.

Aceste preparate conținu afară de cele mai bune materii folosite până acuma spre acestu scopu, și **nouĕ mijlóce cu unu efectu însemnatu antiseptic,** adecă care împedecă stricarea séu putrejirea dinților, precum și îmbolnăvirea gingiilorŭ.

1 flaconu cu apă de gură à 50 cr. și à 1 fl.
suficientă pentru mai multe sĕptĕmâni.
1 cutióră cu prafu de dinți à 25 cr. și à 50 cr.
1 borcănelu cu pastă de dinți à 40 cr.

Depositulă principală la FRIEDRICH STENNER, farmacia la „LEULU DE AURU“ în Brașovu.
66

Ganz seid. bedruckte Foulards fl. 1.20 bis fl. 3.90 p. Met. (ca. 450 verſch. Deſſins) — verſ. robene und ſtückweiſe porto- und zollfrei in's Haus das Seidenfabrik-Dépôt G. Henneberg (K. u. K. Hoflief.) Zürich. Muſter umgehend. Briefe koſten 10 kr. Porto.

COSTUME COMPLETE.
Necontestabilu celu mai eftinu isvoru în Viena!
Etablissement RIX, Wien, Praterstrasse **goldene No. 16.**

Costume de bărbați:	Costume de băeți:	Costume de fetițe:
Sacco, gileță, pantalonĕ, pălăriă, cravată, mănuși, bastonĕ	*complețiă cu pălăriă, mănuși și bastonĕ*	*Rochiă de tricotŭ, pălăriă, mănuși și umbreluță*
tóte costă 9 fl. 20 cr.	tóte costă 5 fl. 20 cr.	tóte costă 4 fl. 35 cr.

Tóte aceste suntu lucrate de croitorŭ vienesŭ de valóre.

Prețuri fórte reduse de totu ieftine.

Etablisementul de ghete și pălării

alu lui

I. SABADEANU,

Strada Căldărarilorŭ Nr. 485.

Prin târgueli favorabile i se dă ocasiunea, — a scădea prețurile dela **20**% eventualu și **30**% — și liferă cu **prețuri de totu ieftine,** ca și până acum **marfă solidă numai lucru de mână** (lucru de mașină nu posede).

Ghete de bărbați:			Ghete de dame:		
Ghete de vacs și patent. dela	fl.	3.20 în susu	Ghete de gems cu țug dela	fl.	3.— în susu
„ „ „ cu talpa duplă cu șirófe și cuie . .	„	3.50 „	„ „ „ „ „ I-a în formă Beust-Bismark	„	3.80 „
Ghete din piele patentată	„	3.50 „	Din piele patentată cu țug	„	3.00 „
Asemenea cu talpă duplă cu șirupurĭ și cuie . .	„	4.— „	Asemenea cu forma de Beust I-a	„	3.50 „
Din piele de vacs fină franț.	„	4.50 „	Cu lac înainte séu împrejur	„	4.— „
Asemenea cu șirupurĭ și ținte de aramă talpă duplă	„	5.— „	Din piele de Cid (mănuse)	„	4.— „
Din piele de gems fină. .	„	4.75 „	Ghete de brinel (șalon) .	„	3.— „
Din piele patentată pentru urcat pe munți (Bergsteiger)	„	4.50 „	Pantofi franz. de brinel .	„	2.— „
Pantofi franț. de piele patent.	„	4.— „	„ Din piele Regata. .	„	2.60 „
Cisme scurte de iuftu rusescu.	„	7.50 „	„ de copii dela . . .		—.50 „
Cisme lungi de vênătóre din iuftu rusescu . . .	„	10.50 „	Ghete de copii „	„	1.— „
Pentru capacu și altă garnitură precum și pingea se socotesce câte 50 cr. mai multu de părechiă.			Ghete de fetițe și copii .	„	2.20 „
Pantofi și papucĭ de casă dela	„	1.— „	Papucĭ și pantofi de casă pentru dame	„	0.90 „
			Papucĭ de gimnastică . .	„	1.— „
			Galoci de gumă încă suntu de tóte calitățile rusești, englezești, franțuzești și germane, cu prețurĭ modeste.		

289,10—4

Tóte celelalte specialități de încălțăminte fine aicĭ neamintite se găsescu cu prețurĭ fórte scădute.

Comande după mĕsură și reparaturĭ încă se primescu. Aceste însă le efectuéză d-lu **G. Olteanu** fostulu meu maestru de ghete pe **socotéla lui,** care, luându acéstă parte a negoțului de a face ghete după mĕsură și reparaturĭ, deja d'unu anu asupră'și, ca specialistu bunu le efectuéză *bine și ieftinu*.

Se află și pălării, căciulĭ și șepcĭ de bărbați și copii fórte ieftine. Pălării de filz pentru bărbați suntu dela fl. 1.20, pentru copii dela 75 cr. în susu. Șepcĭ de bărbați de voiagiu și de lucrătorĭ dela 50 cr. în susu.

Aceste prețurĭ ieftine se póte aplica numai atuncĭ, când se plătesce marfa îndată cu banĭ gata.

Comande din afară se voru efectui promptu și încălțăminte, carĭ nu se potrivescu se schimbă, séu se primescu franco îndărătu.

Spre ușurarea mĕsurei este a se tăia o fășie de hârtiă, și a se mĕsura, 1) dela mijlocul călcâiului până la capulu degetului celu mare, 2) peste degete unde se începe ridicătura piciorului, 3) împrejurul ridicăturei, 4) cuprinsulu călcâiului. Acéstă mĕsură ar fi de ajunsu pentru ghete (papucĭ) cu elastic, dorește cineva ghete cu nasturĭ atuncĭ este de lipsă 5) și mĕsura pulpei. La cisme înalte cu carâmbĭ este a se mĕsura partea cea mai grósă a pulpei. Mușterii suntu rugați a arĕta décă piciorulu este mai cârnos, séu mai slabu pentru a se întocmi gheata bine pe piciorŭ. Acei mușterii carĭ doresc a purta o gheată fórte bine potrivită pe piciorŭ, suntu rugați a trimite o gheată vechiă a D-lorŭ, după care se va face unu calapodu cu numele mușteriului, pentru ca la casu când ar mai dori sĕ comande, nu trebue altceva decâtu numai o carte poștală, în care sĕ se arate calitatea și modulu cum sĕ fiă gheata și se va efectui prompt. Pentru durata încălțămintelorŭ se garantéză.

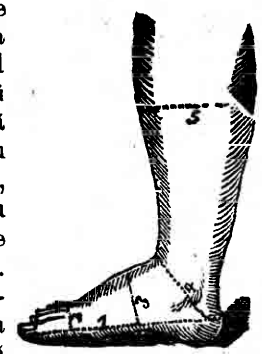

Prețuri fórte reduse de totu ieftine.

Cele mai bune
Materii (stofe) de Brünn
liferéză cu preţurile originale
Fabrica de postavuri fine
Siegel-Imhof
in Brünn.

Pentru unŭ rêndŭ de haine bărbătescĭ
de **primăvéră** séu **véră**
este de ajunsŭ **unŭ cuponŭ** în lungime de 3·10 mtr., carĭ facŭ 4 coţĭ de Viena.
Unŭ cuponŭ din
lână veritabilă costă
- fl. **4.80** calitatea obicĭnuită.
- fl. **7.75** calitatea fină.
- fl. **10.50** calitatea cea mai fină.
- fl. **12.40** calitatea suprafină.

Mai departe suntŭ de căpĕtatŭ în cea mai mare alegere Kammgarne ţesute cu firicele de mătase, stofe pentru pardesiurĭ, pâslă (Loden) pentru vînătorĭ şi turiştĭ, peruvienŭ şi toscingŭ pentru haine de salonŭ, postavurĭ pentru **uniforme de amploiaţi**, stofe de spălatŭ din ată pentru bărbaţĭ şi copii, stofe veritabile de pichetŭ pentru giletcĭ, etc. etc.

Pentru marfa bună, liferaţia esactă şi întocmai după mostre se garantéză.

Mostre gratis şi franco.

40—12

Cursulŭ pieţei Braşovŭ
din 4 Aprilie st. n. 1890.

Bancnote comănescĭ cump.		9.38	Vând	9.40
Argintŭ românescŭ	„	9.33	„	9.36
Napoleon-d'orĭ	„	9,42	„	9,46
Lire turcescĭ	„	10.64	„	10.69
Imperialĭ	„	9.61	„	9.66
Galbinĭ	„	5.45	„	5.50
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	—.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	—.—	„	—.—
Ruble rusescĭ	„	128.1/2	„	129.1/2
Mărcĭ germane	„	58.35	„	59.50

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria I. Gross, şi în librăria Nicolae Ciurcu.

Celŭ puţinŭ în douĕdecĭ mii de depositurĭ se vinde şi e recunoscutŭ de celŭ mai bunŭ remediu contra orĭ-cărui insectŭ

ér s'a făcutŭ mai eftinŭ.

Sticlele veritabile suntŭ însemnate cu numele J. ZACHERL şi costă de acum înainte: 15 cr., 30 cr., 50 cr. şi 1 fl.

Acéstă alésă specialitate nimicesce, cu o deosebită putere şi grabă, tóte insectele din locuinţe, bucătării şi hoteluri, din mobile şi haine, precum şi pe acele dela animalele de casă, din grajdurĭ, de pe plante şi din paturile de sticlă pentru florĭ şi grădinĭ. Prafurile carĭ se vêndŭ mĕsurate şi în hârtiă nu suntŭ niciodată o „Specialitate de Zacherl!"

Se află de vêndare în **Braşovŭ** *la Domnii:*

I. L. & A. Hesshaimer.	**Iulius Hornung, farmacia.**	**Karl Töpfner, comerciantŭ.**
Emill Porr.	**Franz Kellemen „**	**I. Goos, farmacia.**
Dimitrie Eremia Nepoţii.	**Ed. Kugler „**	**Heinrich G. Obert, farmacia.**
Iulius Müller, comerciantŭ.	**Ioh. Lerchenfeld, comerciantŭ.**	**George Stefanoviciu, comerciantŭ.**
Heinrich Zintz. „	**Karl Irk „**	**La Arapŭ, farmacia.**
Ferd. Jekelius, farmacia.	**Karl Hartli „**	**Samuel Mark.**
Karl Schuster „	**N. Grădinar „**	

In **Elöpatak** la Domnulŭ **I. Müller, farmacia.**
In **Rĕşnovŭ** „ „ **Iosef Schuster.**
In **Şercaia** „ „ **Iacob Ehrenwald.**
In **Uzonŭ** „ „ **G. Temesvary şi fii.**

304,12—1

In tóte celelalte oraşe ale Transilvaniei şi la sate suntŭ deposite acolo unde suntŭ expuse placate de „Zacherlin".

Tipografia A. MUREŞIANU Braşov.